

Pankoop

HOLA
HELLED?

Pankoop

HOL A HELYED?!

Légy kiválasztott!

Tartalomjegyzék

[Betekintő: Üzenet a tudatosodó emberhez](#)

[Bevezető](#)

[1. rész: A hiedelmektől az új világrendig](#)

[2. rész: Társadalmak kutyaszorítóban](#)

[3. rész: Emberivé tenni az embert](#)

[4. rész: Emberivé tenni a társadalmat](#)

[5. rész: Hogyan tovább, társadalom?](#)

[6. rész: Légy kiválasztott!](#)

[7. rész: Hol a helyed!?](#)

[8. rész: Alkossuk együtt objektív alapokon!](#)

[Utószó](#)

Boldogok a lélekben szegények, mert övék a szép új világ.

Üzenet a tudatosodó emberhez

Ahhoz az egészséges lelkiületűhöz, aki kezdi belátni, vagy már átérzi, hogy az életünk minőségét meghatározó társadalmi viszonyok milyenségéért maga is közvetlenül felelős.

A bevezető a mai elferdült demokráciák kiábrándult résztvevőit ezen felelősségüknél fogva próbálja megszólítani. „Mert bele lehet törődni, hogy az életünk egyre inkább mesterséges rendszerekbe csatornázva folytatódik tovább, durva manipulációk közepette, de akkor vajon milyennek lesz majd értékelhető a mai személyes hozzáállásunk? Mit mondunk majd a gyermekeinknek, unokáinknak, amikor az általunk megélt még viszonylag szabad időkről hallva nekünk szögezik a kérdést, mit tettetek azért, hogy az akkori szabadságotok kevesebbet csorbuljon, hogy egy-egy gombnyomással ne lehessen ellehetetleníteni az egyéneket...?”

Majd rámutat korunk bizonytalanságát kiváltó egy-egy általános tényezőre, mint például a fejlett gyártási technológiák következtében az emberi tömegek munkaerejének leértékelődésére s jövőjük kérdésességére, az oktatásnak a képzés irányába történő eltolódására, a társadalomformáló vezető réteg szerepével való visszaélésére, s hogy a széles látókörű, alkotó szellemű ember is kezdi elveszíteni a talajt a lába alól, mivel az említett öncélú réteg, az általa manipulált többség érdekeire hivatkozva álságosan átveszi a demokráciája feletti kontrollt.

„Van-e még értelme ilyenkor reménykedni, hogy majd ők mindent rendbe hoznak, akik egy szép új világot ígérnek nekünk, vagy inkább ne hagyjuk magunkat tovább hipnotizálni a történésekkel és a válságok okozói helyett a józan eszünkre hallgatva vegyük saját kezünkbe a sorsunkat, és tegyünk józan belátásunk szerint?” – hangzik a kérdés a bevezető zárásaként, és e dilemma feloldásához való hozzájárulásként utal a könyv céljára – a fejlett társadalom szükségszerűségének felismerésére s mintapéldái életre hívásának talán utolsó történelmi lehetőségére.

A *hiedelmektől az új világrendig* című első rész néhány sorsformáló hiedelmet tárgyal, amelyekhez való igazodás az emberiséget a jelenlegi kiszolgáltatott helyzetébe juttatta; amikor az egyes országok, nemzetgazdaságok már nem csupán egymástól függenek kölcsönösen, de egyre kiszolgáltatottabb módon a nemzetek és országok felett taktikázó tőkétől és a jelenünket jellemző

manipulatív zavaroktól is.

„Félő, hogy e hullámokban jövő »görcsök« valóban az új világ születésének az előzményei. Egy olyan világra, amelyben a véleményalkotás, a vállalkozás, a kereskedelem és a mozgás szabadságával csupán a kiváltságosok élhetnek majd. Egy olyan világra, amelynek a függetlenül gondolkodni és alkotni vágyó emberek az elszenvedői lesznek. Mert az alulról jövő kezdeményezések csírájukban elfolytatnak, s értelmi szerzőik a rendszer üldözöttjeivé válnak.”

A *Társadalmak kutyaszorítóban* című következő rész a Világgazdasági Fórum égisze alatt Klaus Schwab alapító elnök által bejelentett, *Új Világrend* néven nyilvánosságot látott elképzelései alapján, immár alakuló jövő néhány távolabbi aspektusát próbálja elénk vetíteni, utalva napjaink válságainak hátterében az új technológiák életünk legfontosabb területeire történő kiterjeszkedésének és az átalakulóban lévő pénzrendszer, központi bankok teljes ránk telepedésének veszélyeire. Majd e növekvő kiszolgáltatottságból és álságos társadalmi viszonyokból való szabadulás igényéből, valamint a virtuális valóság lápos dimenziójába terelő folyamatok személyiséget és emberi viszonyokat romboló mellékhatásaiból kifolyólag felhívja az olvasó figyelmét egy párhuzamos, fejlett társadalom megszervezésének fő érveire és feltételeire – ellentétben az új világrend terveszerint átszerveződő társadalmak várható viszonyaival. Sőt egy röpké tapasztalati visszapillantás kapcsán a kelet-közép-európai volt szocialista társadalmak néhány évtizedes, megbukott, ám ma még végtelenül leegyszerűsítetten interpretált pályafutására, megkísérli a kollektívizmus és az individualizmus elferdült értelmezésének és kölcsönös viszonyuk helyretételét, valamint a köztük tátongó, feloldhatatlannak vélt ellentét oldását e két szemléletmód illeszkedő szerepeivel egy fejlett társadalomban.

A második rész végén a szerző felteszi e könyv fő témájának két alapkérdését és ezek helyes megválaszolásának kulcskérdését, hogy „mit mihez lehet és kell szabnunk esetünkben – az embert a társadalomhoz, vagy a társadalmat az emberhez?”.

A következő egy-egy részben a szerző a teljesség igénye nélkül, ám mégis célratörően levezeti a választ a két fő kérdésre, tehát hogy milyen személyiségi ideál jellemezi a fejlett társadalom résztvevőit, s hogy milyen emberi és közösségi célok jelenítik meg leginkább a fejlett társadalmat. Miközben újra tesz egy utalásszerű visszatekintést az embert és a társadalmakat alakító ősi és történelmi folyamatokra a krízisben lévő posztmodern társadalomig bezárólag, amelynek végzetes veszélyei az emberre nézve ugyancsak nagyban kijelölik a fejlett társadalom útját.

A továbbiakban a fejlett ember mentalitása, motivációi alapján vezeti le végül a célra mutató választ a másik fundamentális kérdésre, az Ember szükségletrendszeréhez és tényleges lehetőségeihez mért jogos elvárásait a társadalmi viszonyokat illetően, akihez mértén, akinek a mércéjével szabni lehet és kell a fejlett társadalmat, annak értékrendjét s küldetését.

A *Hogyan tovább, társadalom?* című következő részben a *demokrácia* fogalma kiüresítésének folyamatára utal a szerző, addig a fájdalmas pontig, amikor is a neoliberais politika nagyrészt leválasztotta a társadalmakról a gazdaságot, amely

mögött álló, meghatározóan ugyanazon erők napjainkra a tényleges társadalomszervező háttérerővé váltak.

Hogyan védekezhetne ez ellen a kiszolgáltatott társadalom magárahagyottságában, ha az a polgárai érdekeit mégis figyelembe venné? Hogyan őrizhetné az meg viszonylagos függetlenségét az öntörvényű globalizációban? Létezhet-e egyáltalán kiút; hogyan próbálhatnak transzformálódni az arra alkalmas, tudatos emberek közösségeik talaján a történelmünkben mindaddig kimaradt fejlett emberi társadalomba, párhuzamosan az egységes diktatúrába torkolló függetlenségüket elvesztő államok vagy unió helyett? – mert ha nem ezeken belül, akkor rajtuk kívül, de lennie kell érett emberhez méltó társadalmi viszonyoknak, életnek.

A *Légy kiválasztott!* című rész üzenete már az élete és a környezete iránti személyes felelősségének teljes tudatában alkotóhoz szól, akit talán már csupán a közös jövőnkért való elkötelezettségének mértéke különböztet meg e sorok írójától. Ezért a továbbiakban őt ez irányú döntése meghozatalához próbálja hozzásegíteni, bátorítani; utalva azon személyes tényezőkre, amelyekre döntésében támaszkodhat, és amelyekkel már valószínűleg bír, vagy amelyeket megszerezhet, amennyiben él benne az a legfontosabb „készség”, amelynek megléte kiválasztottá teszi őt, illetve amely nélkül minden egyéb feltételnek való megfelelés hiábavaló.

Majd a következő rész *Hol a helyed?!* címével és a fejlett viszonyokon alapuló közösségek kialakításának néhány első gyakorlati lépésének végiggondolásával kívánja még inkább bevonni az érintettet élete lehetséges legjelentősebb döntésébe – amennyiben él benne a mély benső vágy az Emberhez méltó közösségek talaján szerveződő fejlett társadalom alkotója lenni – azaz szerves részeként élni, e társadalom normáival összeegyeztethető önálló identitásainak és szükségleteinek tiszteletében a közösség részéről.

Az *Alkossuk együtt objektív alapokon* című utolsó részben a szerző egy korábbi könyvében már ismertetett egyesítő szemléletébe kívánja beavatni kizárólag a komoly érdeklődőt, „amely látásmód viszonylag egyszerű megközelítést, elméletet tolmácsol a laikus számára a világot teremtő, folyamatosan alakító energiák és információk több rétegű komplex összefüggéseinek könnyebb befogadásához, ami nélkül nehezen képzelhető el e tényezők helyes származtatása. Mint ahogy ennek híján még a divergens gondolkodás által kiterjedő megismerés szülte, de már objektív alapok felé konvergáló világlátás és kölcsönös megértés kialakulása sem. – Márpedig a széles körű, valódi egység csakis objektív alapú lehet.”

„Eljött az ideje, hogy a fejlett ember a színre lépjen.

Az Ember, aki már nem szorul képmutatásra az érvényesülése érdekében, mert a társai ugyancsak műveltek, tájékozottak, empátikusak, és versengés helyett inkább együttműködők.

Ám e vízió csupán olyan közösségekben s társadalmakban elevenedhet meg, válhat valóra, amelyeket dominánsan e fejlett ember alkot, és ahol a birtoklási vágyat kioltja a mindenkori hozzáférés lehetősége” – zárul az utószó és a korszellem üzenete.

Bevezető

Az Ébredj velem! – *Az egyből az egységbe* című könyv két kivételes üzenetén túl vajon mi mondandóm volna még azok számára, akik már ébrednek a még demokráciának nevezett, de valójában már az *oszd meg és uralkodj!* alapú destruktív társadalmi játszma hamis világából, s a továbbiakban már nem kívánnak statisztálni benne?

Vajon milyen biztató üzenetem lehetne azok részére, akik a relatív bőség – talán – utolsó éveiben érzelmileg szinte éheznek az elidegenedő kapcsolataikban?

Ugyan milyen állócsillagot mutathatnék azok számára, akik az értékek zavarának mediális és virtuális labirintusaiban rekednek, születnek s bolyonganak – talán már mindörökké?

Nos, ez utóbbiakhoz, a már külsőleg vezérelt emberekhez nincs mondanivalóm, csupán sok szerencsét kívánok számukra az érzelmek palettájának megéléséhez, hogy hasznosnak érezhessék magukat, és kielégülést is megtapasztaljanak a virtuális valóság értékei mentén meghatározott életükben.

Az előzőknek viszont azt üzenem, tartsanak ki, őrizték meg az emberségesebb időkből való tapasztalataikat s az emberbe vetett hitüket, ha volt ilyenben részük; és bátran keressék, építsék kapcsolataikat közegükben vagy akár idegen embertársaikkal, akikkel a szimpátiát meghaladó rokonlelkületet érznek a természetközeli ember mentalitásának őszinteségében. Mert csupán a hiteles, személyes kapcsolatokon, a kölcsönös bizalmon épülő szerves közösségeink s a valóság talaján léphetünk ki a kölcsönös elszigeteltségünkből és a megosztottság tehetetlenségéből.

Mert ugyan bele lehet törődni, hogy az életünk egyre inkább mesterséges rendszerekbe csatornázva folytatódik tovább durva manipulációk közepette, de akkor milyennek lesz majd értékelhető a mai személyes hozzáállásunk? Mit mondunk majd a gyermekeinknek, unokáinknak, amikor az általunk megélt még viszonylag szabad időkről hallva nekünk szögezik a kérdést, mit tettetek azért, hogy az akkori szabadságotok kevesebbet csorbuljon, hogy egy-egy gombnyomással ne lehessen ellehetetleníteni az egyéneket a számlájukon vezetett pénztulajdonuk zárolásával, az elektronikus platformokon való jelenlétük kikapcsolásával vagy álinformációkkal való karaktergyilkossággal?

A gondolkodó ember már ráébredt, hogy a civilizációs hajónk néhány léket kapott. Ilyen helyzetben, ha a hídon józan a kapitány, és helyesen méri fel a helyzetet, akkor a vészjelzések leadásával párhuzamosan parancsot ad a mentési műveletek megkezdésére.

A mi esetünkben viszont hiába is adnának le vészjelzéseket, nem tudunk más civilizációs hajóról, amely a segítségünkre siethetne, amelyre átszállhatnánk. Ráadásul az utasok többsége annak tudatában, hogy oly modern és biztonságos hajón utazik, amely nem sülyedhet csak úgy el, még a jelen helyzetben is vígan tobzódik, magával van elfoglalva, pedig már érzékelheti, hogy a környezetében

valami nagyon nincs rendben. A legénység egyre izgatottabb, de a tisztek az egyes szinteken nagy arccal kijelentik, hogy semmi sem fenyeget, kézben tartják a dolgokat, csak egy kis koccanás történt – az imént éppen egy vírussal; de mi ez ahhoz képest, hogy holnap meg esetleg egy végzetes háborús helyzetbe is kormányozhatják hajónkat – „ugyancsak a szándékukon kívül”.

Noha az elkövetkezőkben akár egy valóban agresszív új vírus megjelenése is adhat majd okot kisebb-nagyobb pánikra, a világunkat most alapvetően mégsem valami biológiai vagy fizikai vektor fordítja ki a sarkából, hanem egy morális sorvadást okozó ideológiai métely – az individualista szemléletmód. Azt is mondhatnánk, hogy ez a megfoghatatlan betolakodó a társadalmak felsőbb rétegeiben okozza a legnagyobb pusztításokat. Azokban a rétegekben, amelyek korábban a társadalomformáló vagy vezető szerepük felelősségének tudatában tevékenykedtek, és nem csupán e szerepük haszonélvezői voltak, vagy a pozícióikkal járó hatalmukkal visszaélők, akik a közfeladatok ellátására kapott választói bizalmat privát érdekszféráik, befolyásuk kiterjesztésére is használják.

Amikor valamiből sok van, az kevésbé értékes, mint amikor hiány van belőle. Mintha ezt éreztetnék a ma emberével. Mintha nem is emberként, inkább munkaerőként tekintenének rá. Sőt a mai robotizálódó világunkban már annak sem tartják kellően megfelelőnek. Szinte kihallatszik: „Valamit csinálni kell ezzel a haszontalan embertömeggel!” – bár a tőkés társadalmak alkotói inkább hasznot hozó jószágként tekintettek e tömegre, ezért aztán a belé fektetett energia is ennek megfelelően alakult. Ám a gazdaságok növekedése már rég nem a tömeges munkaerőn múlik, hanem a tőkén és a tudomány, a technológia magas fokon művelőin. Ezért az oktatás fő célja a szakemberképzés mellett ezek biztosítása, ami mellett meg leértékelődött az emberi társadalom igényelte humán műveltség, amelynek értéke nem szerepel a tudásalapú társadalom gazdasági számításaiban.

„Fejlődésünk egyenlőtlenségének, torzulásának figyelmeztető példája ez: gazdasági, életszínvonalbeli gyarapodásunknak nincs meg a megfelelője, az ellensúlya az emberi-közösségi együttélés terén. Létünknek, fejlődésünknek korcs és satnya ma még emberi-közösségi dimenziója” (Hankiss Elemér, 1983, Társadalmi csapdák – Diagnózisok) – mintha csak a mára vetítette volna elő. Hát ennyit fejlődött társadalmunk az elmúlt évtizedek alatt(!).

Az iparosodás során a közösségeikben szétzilált tömegekkel kapcsolatos fő kérdés lassan az eltartásuk és az elfoglaltságuk biztosítása lesz. Nem csoda, hogy a mindennapjaink ma már nem a bizalomban megélt emberi kapcsolatokról szólnak, hanem végső soron újra a megélhetésért folytatott igyekezetéről, szemben a nyereség maximalizálásával és központosításával a tőke oldalán. Ennek során pedig amilyen példával elől járnak a társadalom vezetői és más véleményformálói, olyan mintákat igyekeznek követni az alsóbb szinteken. Vagy ha ez nem áll módjukban, akkor beérik a (virtuális) környezet egyéb megszálló fogyasztási vagy felhalmozási mintáival. Még rosszabb esetben pedig elfoglaltság nélkül, egy kilátástalan életmódba taszítottan a társadalom periferiáján.

A humán erőforrásként és keresletgenerálóként számontartott népesség többségéhez hasonlóan az alkotó szellemű ember, aki képes szervezni a gondolkodását, a mindennapjait, az életét, és aki képes volna akár egy fejlett

emberi társadalom alkotója is lenni, lassan úgyszintén elveszíti a súlyát elferdült világunkban. Nincs már szükség széles látókörű emberekre, mert elég, ha egy szűk területen szakember – a többi nem az ő dolga. Nem kell, hogy nagyobb összefüggésekben lássa a tevékenységét s annak végső célját, mert arra ott vannak a gazdasági tevékenység irányítói és tulajdonosai. Így aztán még a tudatosabb emberek jelentős része is – noha a megélhetés kényszerítő körülményeiből adódóan, de elsősorban közvetlenül a tőkét szolgálja és nem a saját s a társadalom közvetlen érdekeit. Lehet vitatkozni ezzel az állítással, ám a gyakorlat az elméleti igazságokat gyakran felülírja, ahogy ez esetben is.

Túl régóta megy ez így, míg rá nem ébredünk, hogy mialatt önmagunkkal meg a családdal vagyunk elfoglalva, addig a politikai és gazdasági érdekek a fejünk fölött a feltűnést kerülve még a tágabb társadalmat is kisajátítják.

Azt gondoltuk, nem a mi dolgunk örködni a demokratikus társadalmi berendezkedés kiépítése és megőrzése felett, hogy azt megteszik helyettünk a politikusaink és az intézményeink – a törvényhozás, az ügyészség, a bíróságok és az alkotmánybíróság (ha-ha-ha!).

Úgy véljük, az egyéni és a családi életünk menedzselése s fenntartása mellett a társadalom megreformálásának gondolatával nem nekünk kell foglalkoznunk, hiszen a többség mindennapi figyelmét a hiányszükségleteinek kielégítésére való kondicionáltság köti le, ami pedig béke idején nem lehetne téma egy jól működő társadalomban, legfeljebb a tőke és az individualizmus eltorzult világában.

Van-e még értelme ilyenkor reménykedni, hogy majd ők mindent rendbe hoznak, akik egy szép új világot ígérnek nekünk, vagy inkább ne hagyjuk magunkat tovább hipnotizálni a történésekkel, és a válságok okozói helyett a józan eszünkre hallgatva vegyük saját kezünkbe a sorsunkat, és tegyünk józan belátásaink szerint?

E döntő dilemmánk feloldásához kívánok – remélem – korántsem egyedi nézeteim megosztásával hozzájárulni, nehogy a félelem igazgasson mindnyájunkat, vagy a kishitűség hibájába esve idejekorán feladjuk életünk jogos igénye kielégítésének utolsó lehetőségét a fejlett társadalom életre hívásának tekintetében.

A szerző

A hiedelmektől az új világrendig

A népek sok-sok generáción át olyan hiedelmekben éltek, amelyek számukra közös nevezőkként szolgáltak, de azok történelmi korszakonként mégiscsak változnak. Nem lassan, észrevétlenül, inkább paradigmaváltás- vagy forradalomszerűen. Mindaddig viszont a valóság illúziójával mentális és/vagy morális korlátok között tartották mindazokat, akik hittek bennük.

Például az ókorban, akár évezredekig is nagyban dívhatott a rabszolgamunka jövedelmező gyakorlatának hiedelme, amíg a rabszolgatartók rá nem ébredtek, hogy a gazdasági rendszerük oly módon egyszerűbben működtethető, ha a motiválatlan munkaerőből nem izzadságos erőszakkal facsarják ki a nyereségüket, hanem látszólag felszabadítva őket, azok javát megélhetésért versenyeztetve foglalkoztatják tovább. Egy elavult társadalmi rendszer tűnt el a történelem süllyesztőjében e felismerés következtében, egy hatékonyabbal és „kifinomultabbal” váltva fel azt.

Vagy például kontinensünkön legalább egy évezreden át abban a hiedelemben ringatták magukat az alattvalók meg a pástoraik, hogy az alázatos hűbéri munkának köszönhetően szépen boldogulhatnak, de ha mégsem, akkor a túlvilágon majd mindenképpen élvezhetik annak gyümölcsét. E hiedelem csupán mára kérdőjeleződött meg általánosan, hogy egyre szélesebb körben is nyilvánvalóvá válik egy-egy tudatosabb közösség több évezredes praktikája, amely szerint az értékteremtés ugyan valóban a becsületes munka eredménye, ám a tőkefelhalmozás, ami fejlett társadalom híján az állam feletti befolyáshoz vezet, az inkább a pénzügyi tevékenység, a kereskedelem és a spekulációk eredménye.

A korábbiakban a gyarmatok szerzése és kifosztása is idetartozott. Ma már ugyanez kulturált módon történik. A leigázandó néppel megszavaztatják a belépést „Kánaánba”, a többi meg már csak a kölcsönök, a fejlesztések és beruházások címén betolt tőke dolga. S hogy ez az egész olajozottan működjön, már csupán kenegetni kell a regnáló politikai erőt, s némi teret engedni számára a példakövetésre.

Ám az utóbb említett hiedelemben élők számára ennek beláthatatlan következménye az lett, hogy mára a földi vagyon megoszlásának aránya, e hiedelem fenntartóinak vagyonossága (még ha az a tőzsdei árfolyam módjára napról napra változik is), mondjuk úgy szerényen, hogy aránytalanul

megnövekedett a hiedelemben élő milliárdok vagyónához képest, nem kis részben a rovására, miközben a közjavak továbbra is csak közterheken gyarapodnak.

Másrészt, azon hiedelmükben való kitartás, hogy a világ dolgaiba a kis ember nem szólhat bele, arra ösztönözte a világ vagyonos elitjét, hogy a gazdasági hatalmát mihamarabb politikai befolyássá, majd a globális politika irányítói szerepébe transzformálja, és a technológia segítségével totális uralomra törjön. Hogyha hagyjuk, hogy csupán rajtuk múljon, akkor e törekvésük nagyon gyorsan be is fog teljesedni. Ezért, aki már éber, az másoknak fúj ébresztőt – segíti őket e helyzetfelismerésben s tisztánlátásban még akkor is, ha ezért őt összeesküvés-elmélet terjesztőnek bélyegzik egyes alvajárók, na meg akik a helyzet fenntartásáért kapják a zsoldjukat.

Persze az ilyen hiedelmek megdőlésével még nem válik célunkká a szerepcsere, de a társadalmi, a gazdasági feltételek módosításának ideje eljött – nem csupán azért, hogy az eredeti hiedelem alapján emberségesebb és igazságosabb társadalmi viszonyok között éljünk, de főleg azért, hogy ne egy szabadságától megfosztott, lélekben elsorvasztott emberiségről szóljon a legenda a jövőben.

Ám tekintsünk egy-egy kortárs hiedelemre is! Itt van például a fenntartható gazdasági fejlődés ideája. Hitelességében vajon különbözik-e lényegesen korunk pénzrendszerének defektes lufijától, vagy csupán egy tartósabbnak vélt, lassabban lelepleződő újabb hamis hiedelemről van szó? Netán sokunkra nézve végzetesről, amelynek erőltetése során az ígéretesnek hangzó Green Deal nevében úgy fejlesztik a gazdasági játékszabályokat, hogy azok feltételeinek az egyébként életképes, de tőkeszegény vállalkozások képtelenek lesznek megfelelni. Ezáltal a gazdasági termelés és a nyereség a megfelelő kezekben fokozottabban koncentrálódik majd, és ezzel párhuzamosan nő a kiszolgáltatottak száma. Ugyanakkor mindez nem jelenti a természeti környezet kizsákmányolásával való felhagyást, csupán valamiféle klímasemlegességet, egyelőre a világ egy-egy szegletében. Bár a fenntartható gazdasági fejlődés valójában csak a digitális világra, és a virtuális valóságra súlyozva tartható fenn a továbbiakban (lásd a tech. óriásokat).

Mintha nem ugyanazon pótolhatatlan planétán utaznánk. Mintha nem e világhoz tartozónak vélnék magukat, felelősséget nem vállalva érte, ahogy tevékenységük egyetlen momentumáért és következményéért sem.

Vagy talán az 1972-es alakulása óta tett bármiféle értékelhető lépést is a sok száz világcéget, a több ezer nagyvállalatot és a világpolitika vezetőit tömörítő Világgazdasági Fórum a globális környezet védelme érdekében, az egyetemes szociális különbségek mérséklése érdekében, a Zöld Planéta megvédése érdekében – amely hangzatos célokért most a krokodilkönnyeivel elárasztja a médiumait –, vagy éppen ellenkezőleg?

Netán a szereplőik tükörbe néztek és a rémülettől úgy kijózanodtak, hogy most egyszerre a világmegváltó szerepébe bújva próbálják átmenteni generációkon átívelő hatalmukat.

De vajon hihetünk-e ezeknek, akik nagyrészt felmenőik láncolata során örökölték a felsőbbrendűségüket? Akik miközben megható baloldali és zöld

eszmékről nyilatkoznak, különrepülőgépeken utazgatnak még a klímakonferenciák színhelyeire is, illetve a reptértől való utolsó kilométerekre a luxuslimuzinok helyett beérik a duplamotoros helikopterekkel. Szeeegények! Azt már el tudják képzelni, hogy a nyugati népeesség fogja vissza a fogyasztását – ami nem is lehetne vita tárgya, ám azt, hogy ők, hacsak jelképesen is, de példát mutassanak – valahogy rangjukon alulinak vélik.

„A Világgazdasági Fórum új davosi kiáltványt ad ki, amely kimondja, hogy a vállalatoknak méltányos adórészt kell megfizetniük, zéró toleranciát kell tanúsítaniuk a korrupcióval szemben, a globális ellátási láncukban tiszteletben kell tartaniuk az emberi jogokat, és szorgalmazniuk kell az egyenlő versenyfeltételeket” – hirdeti a honlapján.

Első olvasatra azt hihetnénk, hogy ez a huszadik század hajnalán született kiáltvány. Mit is jelent ez a harmadik évezred elején? Tulajdonképpen azt, hogy a legnagyobb gondjuknak még ma is a nagyvállalatok adóelkerülését, a korrupciót, ellátási láncukban az emberi jogok megsértését és az egyenlőtlen versenyfeltételeket tartják. Hát így állunk – még mindig!

De folytassuk csak! A verseny mindenhatóságának álnok hiedelmét ugyancsak érdemes volna felülvizsgálnunk tekintettel annak elvadulására – bár a diktatúra felé haladva már nem sokáig beszélhetünk itt bármiféle versenyről.

Ám gyakoroljunk némi önkritikát is! Az egyén személyes hozzájárulásának és felelősségének mértékét figyelmen kívül hagyó egyenlősdiség úgyszintén tévút. Ahogyan nem tolerálható tovább az egyént a tudatlansága vagy tájékozatlansága miatt felmentő én csak a muzsikus vagyok hozzáállás sem. Nem menthet fel a fogyasztói magatartás és annak az egyén számára is könnyen belátható globális következményeinek egyéni felelőssége alól a másokra való mutogatás, sem a gazdasági erőktől és politikai vezetőktől jövő fogyasztásra való ösztönzés, ami most már változóban van.

Központilag nem tiltható minden, amiből baj vagy túlkapás származhat. Ellenben a konkrét helyzet és valós szükségleteink mértékének józan figyelembevételével magunk gyakorolhatunk önuralmat a fogyasztásunk felett, vagy – méltók maradunk az alakulóban lévő totális kontrollra és a fogyasztási határookra.

Ma már mindenki számára nyilvánvaló a nemzetgazdaságok oly mértékű kölcsönös függése, hogy a még pár évtizede, szinte önállóan működő országok, mára a gazdaság majd minden szegmensében elveszítették önállóságukat és önellátásukat. Így akár egyetlen lokális zavar is globális fennakadást és gazdasági megtorpanást okozhat. Nem beszélve azokról a manipulatív zavarokról, amelyek leplezett voltak miatt azok elszenvedői számára teljesen beláthatatlanok és ezáltal kezelhetetlenek.

Félő, hogy e hullámokban jövő „görcsök” valóban egy új világ születésének az előzményei. Egy olyan világré, amelyben a véleményalkotás, a vállalkozás, a kereskedelem és a mozgás szabadságával csupán a fenti kiváltságosok élhetnek majd. Egy olyan világré, amelynek a függetlenül gondolkodni, önállóan alkotni vágyó emberek az elszenvedői lesznek, mert az alulról jövő kezdeményezések csírákban elfolytatnak, s értelmi szerzőik a rendszer üldözöttjeivé válnak.

A legfőbb ideje elgondolkodnunk, hogyan vegyük kezünkbe a sorsunkat, de nem manipulált, megosztott tömegekként, hanem lényegesen karcsúbb, tudatosabb, önmagunkért és egymásért felelősséget vállalni képes emberek alkotta együttműködő, ütős, innovatív közösségekként; és ettől csak a hamis, önkorlátozó hiedelmeink szülte félelmeink és a közöny mocsara tántoríthatnak el minket.

Társadalmak kutyaszorítóban

A bevezető zárógondolata nem csupán egy idealista elképzelés, hiszen a mai, értelmes emberek egy része még fogékony a szépre és a jóra, csak hogy értékválságban szenvedő világunk, posztmodern korunk bizonytalansága és bizalmatlansága (még pandémia és háború nélkül is) rájuk úgyszintén bénítóan hat. S ha a világ gazdasági elitje nem is igyekezne annyira az új világrend ránk szabásával, akkor is nyilvánvaló, hogy számunkra az utolsó esély ideje vészesen végéhez közeledik. Nem csupán annak a lehetősége, hogy empatikus, együttműködő entitássá érjünk röpke életünk során, s bölcs emberré válhassunk, de annak az esélye is, hogy e nemes átalakulás egyetlen lehetséges színtere, e csodálatos élő planétánk számunkra továbbra is hozzáférhető maradjon, s a továbbiakban ne emberi torzók és a sátáni szellem kitulajdonított otthonává váljon – noha ma még elkerülhetetlennek tűnik ez utóbbiak jelenléte s uralma.

A földből élő ember alázatát, békességét és közösségi szellemét már rég elveszítettük – legkésőbb az elmúlt száz év folyamán. A városi ember barátságosságát és egymáshoz való bizalmát úgyszintén. A mindenkori uralkodó rétegre pedig eddig sem igazán az emberi arculat volt jellemző.

Túl kicsi lett már ahhoz a világunk, és túl sokan vagyunk, hogy önös érdekekből egymás kárára történő versengéssel és egymás irtásával tegyük élhetőbbé magunk számára e közös életteret. Ha pedig ezt egyesek a háttérből mégis így szövögetnék, akkor annak tagadása és cenzúrázása helyett annak nyilvános megvitatása, belátása és a rámutatás volna helyes. Hiszen „a gonosz diadalához csak annyi kell, hogy a jók tétlenek maradjanak”. (Edmund Burke)

Másrészt talán mi is képesek vagyunk érdemben hozzászólni a globális problémákhoz és a lehetséges megoldásokhoz. Sőt legyenek azok bármilyen kellemetlenek is reánk nézve, ha a döntéseiket országok szintjén is megvitatva hoznák meg, akkor azok némi társadalmi támogatást és talán kevesebb félelmet gerjesztenének. Ámbár lehet, hogy tévedek, mivel nagyságrendileg több a közönyös, tájékozatlan vagy hiszékeny embertársunk, mint a széles látókörrrel és tájékozottsággal bíró, felelősséget érző és a jó ügyekért személyes áldozatok meghozatalát is vállaló, mentálisan is felnőtt társunk.

A már nyíltan világuralomra törő pénzügyi és gazdasági világelit megvallott szándékai szerint (kiaknázatlan emberi lehetőségeinkkel ellentétben a globális gazdasági rendszerük mintájára) egy központosított egyetemes igazgatás

(világkormány) kiépítésén szorgoskodik, amelyben már nem maradna tere a népek önrendelkezési jogának, az emberi szabadságnak és az egészséges piaci versenynek sem. Ezek ugyanis összeegyeztethetetlenek egy központilag irányított rendszerrel és annak mindennapjait szervező mesterséges intelligencia általi irányíthatóság követelményeivel, amely rendszerben csak abba becsatlakozva működhetünk majd akár pusztá emberekként, vagy különböző képességekkel felruházott cyborgokként annak minden járulékos előnyös és kevésbé jó következményeivel. Ennek bevezetése nem a technológián múlik, mivel az már most is adott.

A kérdés, amit ma feltenni korainak tűnhet, de holnap meg már késő lesz, hogy létezhet-e majd ennek egy könnyed formája azok számára, akik bár valószínűleg elkerülhetetlenül folyamatos online kapcsolatban (ezáltal bizonyos szintű ellenőrzöttség mellett), de szabadon kívánnak majd tevékenykedni, mondjuk, foglalkozásukból kifolyólag, vagy csupán szabad akaratukból. Netán ez utóbbiak részére lesz majd néhány regionális rezervátum az eredeti biológiai diverzitás különben is kívánatos fenntartása végett, vagy felkínálják majd nekik a pirulákat? Hogyha csupán a szilícium-völgyi okosokon múlna, akkor az önálló embert nagy valószínűséggel teljesen kiiktatnák a jövő szereplői közül. Ilyen bizonytalan, független gondolkodásra képes és azt igénylő elem sehogyan sem passzol a digitális világukba.

El tudom képzelni például, hogy amikor a termelést már szinte teljes mértékben automatizálják, az elosztást úgyszintén, mivel az egyetemes méretű centralizációban már előbb-utóbb nem lesz kivel versenyezniük, hacsak önmagukkal nem (mondjuk, lesznek majd időszakos AB rendszerteszték az optimalizálás végett), akkor világszinten kell majd néhány tízmillió ember a termelésbe, a karbantartásba, az építőiparba, az egészségügybe, meg a szolgáltatásokba, attól függően milyen magas lakossági számot terveznek globálisan.

Tehát a jelenlegi kapitalista verseny nagy valószínűséggel már csak a jelenlegi, egyre koncentrálódó gigakonzernnek, trösztök monopóliumok kartellszerű érdekmegosztásában fog kimerülni. Ez egyrészt magántervgazdaságokat jelent jól kalkulálható költségekkel és bevételekkel, másrészt e gazdasági erők tulajdonosai kizárólagos, nyílt társadalomszervező szereplőkké lépnek elő, ahogy a Világgazdasági Fórum jelen szereplőit is többé-kevésbé láthatjuk.

Mindez kötöttebb, ám stabilabb kereteket ad majd gazdasági lehetőségeiknek, ezért nem biztos, hogy minden egyes ágazatban a profit folytonos maximalizálása lesz a cél, mert annak kinyerése egy-egy kiemelt területre koncentrálódhat majd, mint például a szórakoztatás – és mondanám, hogy az egészségügy, de akkorra azt valami humán fejlesztésnek fogják nevezni. (Illetve a pandémia kezelésének titkosított információi alapján feltételezhetően a populációszabályzás is idetartozik majd. Tekintettel a tényekre, hogy az olykor évtizedekig vagy évszázadokig összeesküvés-elméleteknek beállított titkos szervezkedésekről sorban lehull a lepel – nem kell az ilyen feltételezéseken megbotránkozni, inkább nézzünk a dolgok után!)

Ám könnyen lehet, hogy az élelmiszerek árát hamarosan az egekbe röpítik, és

magasan nyereséges ágazattá válik számukra az élelmiszeripar is (ahogyan az e könyv írása során meg is kezdődött – nem az ukrajnai háború következtében, amelynek megágyazása után most az elmélyítéséhez is sok milliárd dollárral nyíltan asszisztál az Egyesült Államokat is mozgató „láthatatlan kéz” – de ez nem a mi témánk).

Mindezzel arra is szeretnék utalni, hogy a jövő ilyen irányban történő alakulása esetén szinte biztosra vehető a populáció általuk előrebocsátott – mondjuk úgy, hogy létszám-optimalizálása, ami önmagában nem jelentene rosszat, hiszen már tegnap kívánatos lett volna megkezdeni, csak nem tudták, nem tudtuk hogyan.

Ahol magas a reprodukció, ott az a baj, ahol alacsony, ott meg azt tartják bajnak. Nem is kellene mindenáron erőltetni. Legalábbis nem önmagáért, vagy hogy legyen, aki eltartsa azon felelőtlen generációkat, amelyek önző módon felélték, felélik a természeti erőforrások javát, és adósságot, mérgezett talajt s vizeket, lepusztított erdőket s biodiverzitást hagynak örökségül ahelyett, hogy végre az embert valós mentális lehetőségeihez, adottságaihoz felemelő fejlett társadalom megépítésén szorgoskodtak volna.

Persze ez nem egyedül a hétköznapi ember bűne, nem csupán az alacsony szintű tudatosságunk következménye, hiszen eddig is voltak, akik helyettünk gondolkodtak – tettek és vettek.

Tehát a fenti, tervezett teljes központosítás megvalósulása esetén a népesség és az erőforrás-felhasználás lényegesen alacsonyabb szinten tartása mindenképpen az Élő Planéta és a túlélhetőség előnyére válik majd vitathatatlanul. Elvileg egy tisztább, zöldebb, biztonságosabb életteret kapnának a bolygó megmaradt élőlényei – köztük az ember is, ha megéri.

Ugyanis annak a kényes kérdésnek a megoldásán, hogy hogyan lehetséges majd a népesség exponenciálisan növekvő létszámát drasztikusan lecsökkenteni reális időn belül(?) – kissé cinikusan fogalmazva – valószínűleg már nem kell sokat agyalniuk a tervezőknek, hiszen a Covid-19 fedőnevű éles gyakorlaton az államapparátusok jól vizsgáztak. A propaganda a legtöbb államban nagyszerűen működik, „az egészségügyi szakemberek” nem kérdeznek, csak végrehajtják az „ajánlásokat”. A kérdés, hogy a tervezők mit gondolnak minderről? Melyik típusú embert találják előnyösebbnek a jövőre nézve? Azt a tömeget, amelyik félelemből bekapja az általuk felkínált (a jövőben kötelezővé váló) „pirulát”, vagy amelyik már nem kér semmiféle szerből? – Ezek kezéből nem! Sőt kötelező 0/24 óras online kapcsolatot sem kérünk, még ingyen osztogatott okostelefonokkal sem.

Pár száz millióan remélhetőleg még igényt tartunk az önálló gondolkodásra és alkotásra, így talán még marad remény a fejlett társadalom kialakítására, ami az emberi történelemből mindeddig kimaradt. Hogy időnk is maradt-e a létrehozására, az hamarosan kiderül. Mert ha nem teszünk érte, éveken belül technokrata kutyaszorítóban találjuk magunkat – éberek és szunnyadók – mindannyian, ahogyan azt a 2020–2022-es években az újabb egyetemes manipulációs játszma nyitányában és a kétes kimenetelű kísérleti vakcinázás diktatúrájának bevezetésében tapasztalhatjuk. Mivel még csak most kezdődik mindez igazán (egy-egy érdekelt nagy arc sokat sejtető kifejezéseiből, gúnyos mosolyából és a vérszemet kapott Big Pharma gigantikus nyereségeiből ítélve)!

Akárhogyan is lesz, mérhetetlen naivitás és végzetes hiba valami humánus jövőben reménykednünk azon korszakváltás során, amelyben a megfigyelés általi orwelli kontroll minden műszaki lehetősége már túlszárnyalt, és a világháló által globálisan élnek is vele (ismerik el a digitális szolgáltatók beleegyezésünket kérve vagy nélküle), s nem csupán a tudatos elektronikus műveleteink során. Sőt egyes országokban ennek minden következményeivel, már szinte minden polgárára nézve, folyamatosan megfigyelve és értékelve őket. Noha tudtommal egyelőre csupán Kínában teszik ezt nyíltan, nem kis csodálatot és elismerést aratva ezzel egyes nyugati politikus vezetőknél (például Justin Trudeau, Kanada jelenlegi miniszterelnöke). Remélem, az olasz kísérlet motiválőbb lesz.

Ezen indokolatlan, ám akár párhuzamos (szolgáltatói, kormányzati, bármelyik titkosszolgálati) megfigyelések alól és az ezekkel járó beláthatatlan következmények elől nehéz elképzelnem más, részleges kibúvót, mint egy-egy, a jelenlegitől független elektronikus infrastruktúrával működő rendszert, amely bizonyos felhasználóknál és a szükséges mértékig kapcsolódhat a világháléhoz.

Természetesen az elektronikus hálózatokban a követhetőség és a visszakövethetőség nem a felhasználókon múlik elsősorban, de amit még ma megtehetünk ennek kivédése érdekében, azt csakis mi tehetjük meg az okoseszközeink (funkcióik) indokolatlan használatának korlátozásával, mellőzésével most és mindaddig, míg az adataink rajtunk kívül álló érdekeknek kiszolgáltatottak. Különben könnyen felkerülhetünk mindannyiuk listáira.

A banki tranzakcióink az egyik terület, amelyiken a legérzékenyebb és azonnali nyomokat hagyunk magunk után, és ez a pénzrendszer változása után sem lesz másként, főleg, ha az a készpénzhasználat teljes kizárását jelenti majd. Ezzel mindenképpen érdemes megbarátkoznunk, hiszen valószínűleg nem lesz majd legális lehetőségünk arra, hogy a bevételeinket vagy egy részüket más rendszerben használjuk fel, amennyiben egy(-egy) szuperpénzrendszer lép érvénybe bizonyos nagyságú feltétel nélküli jövedelemmel és egyéb előnyökkel kecsegtetve a tömegeket, esetleg függővé téve azokat.

Tehát valamilyen hasonló módon alakuló külső feltételek az egyik lehetséges irány, amelyet választhatunk a nem is oly távoli jövőnkre nézve, annak könnyen belátható és visszavonhatatlan következményeivel. Mindezért semmit sem kell tennünk, e langyos közegben benragadunk, ha továbbra is elfogadóan együttműködünk. Vagy, még mielőtt ez bekövetkezne, minél többen még időben észbe kapunk, kiugrunk „a még melengető kondérból”, és valamilyen eddig egyedülálló társadalom szervezésébe kezdünk.

Tekintettel egy-egy ország meghatározó politikai viszonyaira és függőségeire, nem lehet vita tárgya, hogy elferdült demokráciánkban és beszűkült tudati állapotunkban milyen kiszolgáltatott és álságos társadalmi viszonyokba sodródtunk az elmúlt évtizedek során. Ezen belül is világosan megmutatkoznak az egyes társadalmi csoportok, rétegek közötti tudati szintkülönbségek és az azoknak megfelelő szociális, egészségi, mentális és egyéb állapotok, következmények. Bár a propaganda általában ennek az ellenkezőjét terjeszti.

Ezek után nem kérdés, hol keresendő a kiút kulcsa. Hát egyértelműen ott, ahol a legnagyobb titkolódzás, figyelemelterelés és megtévesztés zajlik! Annak eltitkolása, hogy az ember eredendően ugyan önző, de nem bűnös és nem gonosz, hanem éppen hogy az egyetlen faj, amelyik képes meghaladni a biológiai kereteit, és alkalmas volna szinte minden egyedére kiterjedően paradicsomi viszonyok közt élni e földön. (Hacsak, az evolúciós pszichológia el nem hiteti velünk, hogy az egyes viselkedésformákat és a személyiségünket mindannyiunk esetében az állatokéhoz hasonló szinten a pusztta túlélési és szaporodási szempontok szerinti alkalmazkodóképességünk határozza meg.)

Csakhogy ehhez emberségükben fejlett résztvevők kelljenek, akik már képesek túllátni mindenféle hiedelmeken, manipulációkon, propagandán, és hiteles, egyetemes értékekre alapozva, kellő önbizalommal, kiváló szociális készségekkel rendelkeznek, illetve ezek irányában fejlődnek.

Igen, te is alkalmas lehetsz rá, kedves Olvasó, amennyiben elegendő vágyat ébresztesz magadban egy fejlett társadalomban való élethez. Ez ugyanis nem anyagi kérdés, hanem az ember önmagához és másokhoz való viszonyán, valamint a társadalom többi résztvevői között uralkodó viszonyokon alapul. Úgy is fogalmazhatnák, hogy csupán egyéni s kollektív hit, megértés és hozzáállás kérdése.

A fő nehézséget az jelenti e sürgető globális kihívásnak való megfelelés során, hogy merőben új társadalmi viszonyok bevezetése szükséges, amelyet már nem a termelési technológia változása fog meghozni (lásd 4. ipari forradalom), netán a termelőeszközök kollektív tulajdonba vétele, ahogyan a korábbi társadalmi berendezkedések változásait, de még csak a hatalmi erőket csábító technokrata-uniformista és totalista kínai berendezkedés másolása sem, hanem a fejlett, azaz bölcs ember otthonául szolgáló társadalom kiterjedt igénye. Illetve az érintettek egymásra találása és e küldetés érdekében történő összefogása.

Természetesen napjainkban a felszín alatt már zajlik az új technológiák támogatásával vezérelt „társadalmakká” formálás, amely technológiák fokozott használata már eddig sem segítette az ember fejlődését. Elég, ha egyes embertársaink és gyermekeink, unokáink érzelmi fejlődésének, realitásérzékének elsekélyesedésére gondolunk, nem kis mértékben a túlzott vizualitás, az egyoldalú anyagi gondolkodás és értékrend, valamint a virtuális valóságnak való túlzott kitettség következményeiként. Jól tudják ezt a Szilícium-völgyben dolgozó szülők is, nem hiába óvják gyermekeiket ezen eszközök korai használatától.

Persze e felbecsülhetetlen mentális károk nem önmagában a technológiák számlájára írandók, ám a fokozott használatuk által kiszorított és bizonytalanra váló közvetlen emberi kapcsolatok és szociális készségek a család, a közösségek s a társadalom szövetét ugyanúgy visszafordíthatatlanul roncsolják, ahogy a felnövekvő nemzedék mentális egészségét.

Ez a legsürgetőbb ok a társadalom fejlődési irányának korrigálására akár oly módon, hogy a jelen változásokkal párhuzamosan közösségi szinteken

megalkossuk az ember fejlődését szolgáló humanista társadalmak egységeit, természetesen nem ignorálva korunk technológiai irányvonalát, amellyel a fejlett emberi társadalomnak versenyeznie kell majd. Ám ebben tapasztalataikkal segítségére lesznek mindazon szakemberek is, akik ott hagyják a technokrata irányvonalat, mert belátják annak bomlasztó hatásait az emberre, a személyiségre és a társadalomra nézve. Nem beszélve a kialakulóban lévő „szép új világ” más velejáróiról.

A virtuális világot nem ellenezzük, csupán azt várjuk el, hogy az ember csak azt követően mélyülhessen el labirintusaiban, miután a személyisége arra megérett, mentálisan és szellemiségében is immunis felnőtté vált. Mindaddig semmiféle függőséget okozó szer, tevékenység vagy környezet ne rombolhassa – kivéve a menthetetleneket!

Amennyiben a fenti levezetés elégségesnek bizonyul azon felvetés indoklására, hogy miért van szükség a jelenlegi változó kultúrával párhuzamosan egy másik, egy emberi létrehozására, akkor érthetővé válik e téma égető aktualitása. Ám mielőtt jobban kibontanánk, vessünk egy röpke pillantást néhány gyakorlati tapasztalatunkra, az értékes megelőző tudásunkra!

A 20. század második felében lezajlott egy világméretűvé terebélyesedett kísérlet a társadalmi viszonyok igazságosabbá tételére. Ez az alkotói alkalmatlanság és felkészületlenség ellenére néhány évtizedig olyannyira vonzó példának mutatkozott, hogy négy kontinens társadalmában is követőkre talált annak ellenére, hogy életszerű okokból kifolyólag többnyire elkeseredett, vérengző (bolsevikoknak is nevezett) kommunista forradalmárok és nem humanista szellemiség volt a létrehozójuk. Ami viszont ezenkívül a legtöbb ilyen rendszer bukásához vezetett, az elsődlegesen mégsem a gazdasági fejlődési potenciálja kapitalista gazdasággal szembeni elmaradása volt és a külső erők bomlasztó tevékenysége, hanem az ember szabadságának és fejlődésének korlátozása, ami leginkább a rideg centralista irányításnak és az innovatív kezdeményezések elfojtásának volt a következménye.

Persze sorolhatnánk a további lényeges belső és külső okokat, amelyek e rendszerek többségének lassú leépüléséhez, majd hirtelen bukásához vezettek, de nem történészek vagyunk, csupán tanulni akarunk a valós történelemből. A lényeg, hogy létrejöttük forradalmi körülményeinek ellenére társadalmi viszonyaikat alakíthatták volna oly módon is, ahogyan azt a népeik és az egyes vidékeik adottságainak fejlődése igényelte volna, de nem igazán így történt.

Kelet-Közép-Európa volt szocialista államaiban olyannyira központosított politikai kormányzás volt, hogy alapvetően Moszkvából irányítottak, és az egy szigorúan hierarchikus párt diktatúra volt a rendszert működtető, kiszolgáló politikusokkal, amilyenek manapság is. Ez az, aminek nem szabad megismétlődnie, hogy egy konfrontációk, szenvedések és tömérdek munka által létrehozott reménytelen társadalom, amelynek deklaráltan a polgárait kellett volna felemelnie (ami részben sikerült ugyan), de ehelyett s önmaga aktualizálása helyett központi céljává a kialakított rendszer konzerválását emelte, ezzel

vesztéhez vezető merevséget kódolt önmagába.

Ám e történelmi kudarc nem a mi kudarcunk, legalábbis nem azoké, akik inkább elszenvedői voltunk a kommunista diktatúrának s nem a behódoltjai, sem a kegyeltjei, a külkereskedelmi hálózatos kifosztói, sem pedig a keblén felcseperedő, majd reá kegyelemdöfést mérő ifjú titánjai – a valódi nyertesei.

Mindemellett minden élethelyzetből lehet és kell tanulnunk, s e szóban forgó idők mai megítélésének cinkos egyoldalúsága többek közt azt bizonyítja, hogy nem tanultunk, nem tanulunk a tapasztalatainkból.

Hiszen az a rendszer is szült számos olyan újszerű társadalmi megoldást, amely eredeti formájában elsőre talán nem volt tökéletes, de mégis haladó, sőt fejlett megoldásnak bizonyult még történelmi távlatból értékelve is, vagy a mai társadalmunk hasonló, sőt hiányzó megoldásaival összevetve. Olyan állami szervekre, szervezetekre gondolok elsősorban, mint például a kiterjedt élelmiszer-biztonságot felügyelő vagy a védőnői hálózat, az országos genetikai tanácsadó hálózat, mindenki számára elérhető óvodai-bölcsődei hálózat és főleg az ingyenes oktatási és egészségügyi rendszer, s a korábban szinte ismeretlen állami, szövetkezeti termelési, gazdálkodási forma. Ám napjainkra az is bebizonyosodott, hogy mégis csak lehet az állam, a közösség jó tulajdonos, résztulajdonos az energetikai szektorban, a víz és erdőgazdálkodásban, az egészségügyben, az oktatásban és még sorolhatnánk – feltéve, hogy sikerül gátat szabni a korrupciónak és a belső rablógazdálkodásnak, ami bizony a jelen rendszerünkben terebélyesedett még csak ki igazán!

Mindezt sok mással egyetemben ma sajnos hazug módon eltagadják. Ahogy eltagadják az akkori független, a társadalmat szolgáló pénzrendszer gazdaságstabilizáló és szociális előnyeit is a mai idegen, kiszolgáltató és kifosztó pénzrendszerrel szemben. Ennek is érdemes utánaolvasni!

Úgy látom, térségünkben a kapitalizmus szocioökonómiai elszenvedőinek a számaránya, ha nagyságrendileg talán nem is, de létszámbelileg többszörösen meghaladja a szocialista idők gazdasági és kulturális kárvallottjainak számát, akik gyermekei rendszerünkben kivívhatták helyüket a társadalmi piramis megcélzott szintjén, és munkájuk megbecsüléséért aktívan tehetnek ellenben azon tömegekkel, akik ma máról holnapra élnek a társadalmi mobilitás csekélyke gyakorlati esélyével. E megállapítást pedig minél keletebbre vagy délebbre vonatkoztatjuk régióinkban, annál fokozottabban érvényes. Hiszen érthetően, a rendszerváltáskor a tőke, a tudás, a termelőeszközök és a know-how nem volt megosztható minden rátermett, kevésbé rátermett s alkalmatlan egyén között, még ha lett volna is rá szándék. Igaz, nem is lett volna lehetséges, sem célravezető.

Itt megszakítjuk az emlékezetünk frissítéséül szolgáló közvetlen tapasztalati visszapillantást, és az említettek tudatában vizsgáljuk meg a kollektívizmus és az individualizmus viszonyát, amelynek tisztázása sajnos a mi iskolarendszerünk oktatási anyagából is kimaradt. Talán ezért is válhatott régióinkban az utóbbi évtizedekben szitokszóvá a kollektívizmus kifejezés néhány egyéb elferdült fogalomhoz hasonlóan. De mivel a kollektívizmus mint az egyéneknek a szűkebb

s tágabb közösségükhöz fűződő elsődleges viszonya nem a marxizmusból ered, hanem a társadalmak fejlődése során alakult ki, ezért elsősorban azon kelet-ázsiai kultúrákhoz köthető, ahol azt tökélyre vitték.

E kifejezés másik értelme – a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapuló gazdasági rendszer az, amiből az idősebb generációknak volt szerencsájük vegyes tapasztalatokat szerezni térségünkben, amire az imént utaltam.

De most nézzük a kollektívizmus szerepét az egyén és a közösség kölcsönös kapcsolódásának tükrében!

A kelet-ázsiai országokban a kollektívizmus évezredekig konzerválta a társadalmi viszonyokat és a kultúrát. A 19. század első harmadától kezdődően, az ipari forradalom kiterjedése során úgy tűnt, hogy ezen országok gazdaságilag és kulturálisan is lemaradtak a nyugati világ mellett. Ám bő évszázaddal később, a világháborúkat követően, amint a zárt kultúráikat óvatosan megnyitották a nyugati befolyásnak, és megfontoltan átvették az egyes technológiákat, elsősorban a szakmai tudást és tudományokat, gazdaságilag és kulturálisan is néhány évtized alatt szinte behozták hátrányukat. Sőt az ezredfordulóra egyértelművé vált, hogy versenyképesebbek nyugati riválisaiknál.

Ezt a csodát bizony a legtöbb elemző éppen e társadalmakban történelmileg honos kollektívizmus szerepével magyarázza, amelyben az egyén viszonya a közösségéhez odaadó, felelős és lojális magatartású – legyen az család vagy munkahely.

Továbbá az ilyen kollektívista magatartású személy kerüli a konfliktusokat, a normákhoz igazodik, harmonikus viszonyokra törekszik a környezetével, és a közösséggel való kapcsolata (a munkaadóval is) erkölcsi alapokon nyugszik. A célok elérése során is fontosnak tartja a kapcsolatok tiszteletét, és egyéni céljait nem kívánja előrébb helyezni a közös céloknál, amelyek előnyt élveznek. Mindezt cserébe a kölcsönösség elve alapján ugyancsak harmonikus kapcsolatokban részesül az összetartó közösség sikerein, örömeiben ő is osztozik, és okkal tulajdoníthatja mindazt a sajátjának is. Ezért a legritkább esetben magányos, élvezi a közössége támogatását és védelmét, sőt tiszteletét, főleg idős korában. Tehát elfogadja a közösségtől függő viszonyt, hogy a jogait és a kötelezettségeit a kora, a neme és társadalmi rangja határozza meg, mint mindenki másnak. Ezek egyben e társadalmak elvárásai is a résztvevőivel szemben. Ellentétben a nyugati típusú individualista társadalmakkal, amelyek a résztvevőiktől másoktól elhatárolt autonóm személyiséget várnak el, akik elsődleges orientáltsága a függetlenség és a teljesítményalapú siker. Elvárják, hogy maga irányítsa viselkedését, és annak következményeiért teljes felelősséget vállaljon.

Ebben az individualista kultúrában elfogadott az „én-én-én és a családom” önző magatartásforma, s hogy mindenhez és mindenki máshoz csupán lazán, felelősség nélkül kötődjön, mindenféle lojalitás nélkül, még a hazájához is. Őszintén véleményt nyilváníthat (legalábbis 2020-ig megengedett volt), munkát az előnyök alapján választ; céljai elérése fontosabb számára, mint az emberi kapcsolatok, és céljait a közösség céljai elé helyezi. Versengő, az egyéni nyereség maximalizálására törekszik, és sikerein, ha nem muszáj, nem szívesen osztozik. A

közöségtől elkülönül, szüksége van a függetlenségre és a privát szférára. Nem csoda, hogy őszinte barátságok híján magányos, gyakran szeretetlenségben él, illetve intim kapcsolatait is érdekek hatják át. A megkísértések is az individuumnak szólnak.

Az individualizmus egy személyközpontú társadalmi és politikai szemlélet-, illetve gondolkodásmód, amelyben az egyén szabadsága és magárahagyottsága természetes.

Az individualisták egyéni céljaik elérését, szükségleteik kielégítését helyezik érdekeik középpontjába, elvetve minden külső befolyást, kivéve a jól jövő állami támogatásokat és érdekszövetségeket. Egyszóval – a személyes nyereségért mindent! Még háborúkat sem átkodnak szítani, vagy járványokat nyereségvágyból meglovagolni.

Az individualizmus szembemegy mindennel és minden más szemléletmóddal, amelyben veszélyt sejt önmaga terjeszkedésére nézve. Mára gyakorlatilag megfékezhetetlenné vált, miáltal áttételes rákos szövetek módjára végveszélybe sodorta az emberi társadalmakat és a teljes civilizációt.

A tömören összefoglalt tények ellenére, ha az individualizmusnak nem is, de az individualista gondolkodásnak van némi létjogosultsága, hiszen a kollektívizmus személyi kötöttségeit valamilyen módon oldani szükségeltetik az egyéni alkotóerő s a tehetség felszabadítása és az önkifejezés elsődleges érdekében, de a társadalom érdekében is.

Ezért ha úgy tesszük fel a kérdést, hogy individualizmus vagy kollektívizmus(?), esetleg ennek bármilyen ragozott formájában, akkor már a kérdésfeltevésünk is hamis, de legjobb esetben is tudatlanságra vall. Ugyanis a helyes és előremutató kérdésfeltevés ez esetben sem utalhat egymást kizáró válaszokra. Mivel a tudatosság magasabb fokán élők már tisztán látják, hogy az ember szociális lény (és nem egy magányos ragadozó), ám az alkotás az egyéni elme és tudat szintjén történik akkor is, ha egyes megoldásokat csak több elme szoros, célzott együttműködése hozhat meg. Ez pedig nem működik alkotói szabadság nélkül függetlenül attól, hogy a megoldás egyéni vagy kollektív érdek, netán mindkettő.

Tehát árnyaltan kell látnunk, hogy amíg az önmagáért való individualista attitűd közösséget és társadalmat veszélyeztető magatartás, addig a mértékkel való külön utakon járás elfogadható, támogatható, innovatív megoldásokat szülő, ugyanakkor a személyiségfejlődést is szolgáló lehetőség.

E fenti állítást figyelembe véve a fejlett társadalomban az individualista gondolkodás tehát nem okvetlen elítélendő, és arányos elismerésben, értékelésben kell részesülnie, bármilyen fáziskéséssel is mutatkozzanak meg az egyéni aktivitás közösségi hozadékai. Sőt ez nem is lehet minden esetben feltétel.

Viszont a társadalmilag negatívnak értékelhető aktivitásokra csakis azon esetekben járhat felmentés, ha azok tévedésből eredtek, s nem tudatos ténykedésből vagy mulasztásból. Ellenkező esetben egyre súlyosbodó, akár végzetes következményeket kell maguk után vonniuk az elkövetőkre nézve.

A fejlett társadalomnak lehetőséget kell nyújtania és egyben kötelezettséget

rónia polgárai emberi fejlődésére vonatkozóan. Aki képtelen ezen lehetőségeknek és elvárásoknak megfelelni, az még képességei szintjén korlátozott hozzáférésekkel még hasznos vagy gondviselt tagja lehet a közösségnek. Ám aki nem akar megfelelni, annak ilyen társadalomban az élet rendje szerint egyszerűen nincs helye. Rákos sejtek minden szervezetben képződnek, ám az egészséges szervezet nem tűri, és érthetően nem tűrheti meg burjánzásukat. Ellenkező esetben önmagát ítélné halálra, ahogyan azt jelenünkben teszik a tudatosság viszonylag alacsony fokán tartott társadalmak.

Egyetlen helyes irány lehetséges, és az nem más, mint amelyikben emberivé válik az ember és a társadalom.

Remélem, az üzenetek átadása során elég világosan fogalmazok ahhoz, hogy akiket foglalkoztat az ember és a társadalom fejlődésének soha nem égetőbb problémája, az eddig képes volt követni a gondolatmenetet, és az ilyen olvasó sok mindenben egyet is ért a megfogalmazottakkal. Főleg, ha a megélt korábbi tapasztalataira is támaszkodhat, s nem csupán elméleti síkon próbálja feltárni mindazt, ami lehetséges, és ami nem, e téma egyéni és társadalmi vonatkozásaiban.

Egy teljes mértékben követhető fejlett emberi társadalom példájának hiányában azonban jéghegyként tornyosodik előttünk két megválaszolendő kérdés(kör).

Az egyik – vajon milyen személyközi és közösségi viszonyok jellemezhetik a fejlett társadalmat? A másik pedig – vajon milyen jellemzőkkel kell bírnia a fejlett társadalom résztvevőinek?

A továbbiakban próbáljunk meg e fenti két kérdésre legalább lényegre mutatóan válaszolni! Ám előbb tisztáznunk kell, hogy esetünkben mit mihez lehet és kell szabnunk. Az emberhez a társadalmat, vagy a társadalomhoz az embert?

Hogyha utópisztikusan gondolkodnánk, akkor az esetben valószínűleg egy ideális társadalomból indulnánk ki, amelyet bár sokan nagyon hasonlóan, ám részleteiben mégis sok-sok és jelentős eltéréssel fogalmaznánk meg, amely részleteket képtelenek volnánk közös nevezőre hozni. Ha pedig e lehetetlen kihívás megoldását egy szűk csoportra hagynánk, akkor a mesterséges intelligenciának szánnák a főszerepet már a tervezés fázisától kezdve, amely nem csupán gyors megoldást jelentene, de bizonyára számtalan előnnyel szolgálna a társadalom működése során is. Hogy az mennyire elégítené ki egy ilyen mesterséges társadalom résztvevőit(?), az már más kérdés. Noha Jackie – a mesterséges intelligencia egyik új humanoid példányának tanácsait – a jövő három lehetséges útjára nézve nem ártana még időben megfontolnunk.

Úgy vélem, mindezt részletekbe menően előre úgy megtervezni, hogy az gördülékenyen és szinte minden szereplő megalégedésére működjön, mindenképpen lehetetlen vállalkozás.

Abban pedig – gondolom – egyetértünk, hogy egy diktatórikus társadalom ugyan lehet viszonylag kényelmes és jól működő, de fejlett csupán technológiailag. Noha belátom, amennyiben a milliárdok tudatossági szintjéhez

mérten kellene megalkotnunk egy viszonylag jól működő társadalmat, akkor sajnos ez utóbbi megoldás célravezető lehet. Ezen érdemes elgondolkodnunk mielőtt csípőből tüzet nyitnánk az ilyen elképzelésekkel hivatásból foglalkozókra.

Akik otthonosan érzik magukat a jelen társadalmi berendezkedésben, azok igyekezzenek fenntartani azt(!), ám akik emberségesebb világban is képesnek vélik magukat élni, azoknak meg igenis kísérletet kell tenniük annak létrehozására. Noha tapasztalataink alapján már megalapozottan kijelenthetjük, hogy egy ilyen pozitív társadalmi kísérletet sem kell és lehetséges egy egész társadalomra kiterjedően végrehajtani.

Jelen esetünkben talán helyesebb annak belátásával zárunk a gondolatmenetet (nem a kérdéskör megválaszolását), hogy a fejlett emberi társadalomnak nemcsak hogy alkotóit kell szolgálnia, de alapjaitól olyan mértékkel szervezhető, amely már az érett ember biológiai, szociális és mentális szükségleteiből s képességeiből indul ki (nem alábecsülve azokat) egyensúlyban az élet forrásával s táptalajával, az élő és élettelen természettel. Másrészt azzal a céllal, hogy élete során megvalósíthassa önmaga legjobbját úgy egyéni, mint társadalmi szinten.

Egyszóval egy fejlett emberi társadalom célja csakis maga az ember lehet és nem a rajta kívül álló eszközökre irányuló(!).

Ugyanakkor könnyen belátható az is – noha alapjában véve a társadalom van az emberért és nem fordítva –, hogy az csak akkor képes érdekében jól működni, hogyha e viszony kölcsönös, tehát ha az egyén maga is kellőképpen hozzájárul a társadalom optimális működéséhez.

Márpedig, ha mindezt a kedves Olvasó is belátja, és ebben egyetértünk, akkor innentől már marad a két fő kérdés, amelyekre a továbbiakban próbáljunk meg körültekintőbben válaszolni!

Emberivé tenni az embert

E fejezet címét – ahogy a következőét is – Silo *Emberivé tenni a Földet* könyvének címe ihlette. Fogalmazhatnák úgy is, hogy annak módosításával igyekeztem lőtávolságra hozni a célt, azaz a feléje vezető utat oly mértékig felfedni, hogy az olvasó számára egyértelművé váljon saját pozíciója korunk legnagyobb kihívásához mérten. Vagyis annak belátása, hogy az egyén, a közössége vagy a társadalmunk csakis azáltal lehet képes emberivé alakulásra – egyáltalán elmozdulni ez irányba, ha azt (többségünk) önmagunkban vállalva egyénileg megteesszük, mivel ez külsőleg motiváltan nem lehetséges. Majd e humanista szellemiségben formált, általunk is létrehozott egészséges közösségek talaján nevelve gyermekeinket, szervezzük újjá társadalmunkat, ki-ki a saját környezetében.

Persze ebben óriási segítséget jelentene számunkra egy-egy követhető komplex társadalmi példa elérhetősége, ám ilyenről eddig nincs tudomásom. Láthatjuk viszont az újkori Izrael alapítóinak, építőinek példáját, és ha jobban körülnéznénk a világban, akkor találnánk még néhány csodálatra vagy részben követésre méltó sikerre vitt társadalomszervezési példát, mint mondjuk Szingapúrban.

A megfelelő, következő mintát viszont nekünk kell megalkotnunk akár idehaza, akár kontinensünk alkalmasabb szegleteiben, párhuzamosan!

Tekintettel a mai világunkra és a jellemző tudatossági szintekre, könnyen abba a hibába eshetünk, hogy a fenti kijelentést könnyelműen egy idealista elképzelésnek bélyegezzük. Holott leginkább a tudatosság alacsonyabb fokán rekedt gondolkodásmód gátolhatja e lehetőség elképzelését és megvalósítását.

Tehát a „*milyen jellemzőkkel kell bírnia egy fejlett társadalom tagjainak?*” kérdésre adandó válasz kiindulási alapjaként fogalmazzuk meg, hogy mi az ember! De mivel ez egy filozofikus kérdésként is felfogható, ezért válaszoljunk csak egyszerűen és érthetően, hogy az ember egy biológiai-emocionális-értelmi-szellemi és szociokulturális lény. Ami összességében így kerek. Ám ettől még két ember e dimenziókon belüli tulajdonságainak mélységét vizsgálva és összevetve oly nagyságrendi különbségeket vélhetnénk felfedezni köztük, hogy azok akár két különböző fajra is utalhatnának. Természetesen nem biológiai eltérésekre gondolok, hanem olyan emocionális, mentális és szociális különbségekre, amelyek például a táplálékláncban egymástól távol eső fajok esetében

jellemzőek. Mint például egy magányos ragadozó és egy fejlett szociális közösségben élő potenciális prédája közti tulajdonságokbeli különbségek.

Igen, akár olyannyira eltérőek vagyunk egymástól, hogy egy társadalmon vagy közösségen belül e hatalmas különbségek olykor áthidalhatatlanok komoly súrlódások és tragédiák nélkül. Nem hiába találta fel a társadalom a szabadságvesztés intézményét, amely a legritkább esetben éri el deklarált célját – a társadalmilag káros, közveszélyes személyek átnevelését. Sok esetben még inkább kiművelten, gonoszsággal felkenten térnek vissza a társadalomba, akár a szervezett bűnözés foglalkozásszerű szintjére süllyedve.

Szép elgondolás nem az embert elítélni, hanem a helytelen, antiszociális cselekedeteit, amelyekért pedig átruházhatatlan felelősséget visel; ám lássuk be, egy elkövető felnőtt korában e módszer legfeljebb a probléma jegelése, tagadása, nem pedig a megoldása – tekintettel személyiségfejlődésének lezárultára, gondolkodási mintázatainak rögzültségére! Még jó, hogy akadnak kivételek!

Ezért is engedjék meg, hogy most a divergens válaszokat szülő „*mi az ember?*” kérdés mélyebb boncolgatása helyett tegyük fel végre a célravezető kérdést: *Mi a különbség az ember és Ember között?!*

Nos, a kereső az első kérdés válaszával közvetve vagy közvetlenül, de akár naponta szembesül. Ezért azt mindenki ragozhatja tovább. Annyit itt mégis le kell szögezzünk, noha a nyolcmilliárd között nincs két ugyanolyan személy (még az egyiptéjűek között sem), azért nem hiába születtek elméletek a személyiségtípusokról már az ókorban is. A szélsőségeket kivéve tán mégsem vagyunk egymástól oly mértékben eltérőek és idegenek, hogy ne érthetnénk meg egymást, ha megvan a kölcsönös tisztelet s érdeklődés egymás iránt. Hiszen nem az adottságaink távolítanak el egymástól, hanem az értékrendünk és a motivációink.

A második, az előremutató kérdésre a szemléletes választ pedig nem a gyakorlatból tudjuk levezetni, mivelhogy az Ember elsődleges ismertetőjegye, hogy nincs ilyen ismertetőjegye. Olykor még együttélés során sem ismerhető fel, hiszen hogyan is tehetnénk azt a személyiségjegyeinek azon komplexe alapján, amely őt jellemzi (köztük esetleg nem odailó jegyekkel), ha nem tudjuk, mi jellemzi az őt formáló emberi ideál jegyeit. Márpedig nem tudjuk – tisztelet a kivételnek.

Ráadásul olykor „olyan, mint a frakk, ha nélkülözi a megfelelő környezetet – használhatatlan lesz”. (Rejtő Jenő)

Például nem való politikusnak, mert utálja a hazugságot, az álnokságot, a képmutatást, a törtetést a megtévesztő érveléseket és egyéb fajtajellemző jegyeket.

Megfelelő emberi környezet hiányában főnöknek sem való igazán, mert ahhoz túl barátságos, hogy a beosztottjai vissza ne élhessenek bizalmával. A

keménykedés meg nem áll jól neki.

Ám beosztottnak sem való, mert bár felkapja a tempót, és akár túlszárnyalni is képes azt, meg tulajdonosi tudattal tevékenykedni, mint akit bensőjéből vezetnek, de hamar felmerülnek benne a kérdőjelek például a hiányosságokat, a szervezést és a rendszer egészét, akár a tevékenység végső értelmét illetően.

Az eddig elmondottak alapján pedig már az is sejthető, hogy a harcmezőre sem volna jó, mivel tudná, mire megy ki a játék és azt is, kiknek az érdekeiben kik húzzák a rövidebbet. Na, ez aztán már valóban veszélyes, bomlasztó elem, nem való háborúba! Falhoz vele!

A pénzt ugyan meglehetősen jól kezeli, főleg a mások által rábízottat, ám mi sem áll tőle távolabb, mint a „pénzügyi értékteremtés” rafináltabbnál rafináltabb öncélú módszerei.

Érdekes módon a gyógyítás sem igazán vonzó számára, mivel ő inkább az egészséges életmód és a harmónia híve. Ám szeret tanulni és tanítani. Elmélkedni és megoldani dolgokat. Felismerni a hiányosságokat és kezelni azokat. Szeretne rendet, egyensúlyt, harmóniát és békét teremteni, s még tovább menni ez irányban.

A teremtést szolgálva szeretné „Emberivé tenni a Földet”.

Persze ez így önmagában valakinek még homályos megközelítésnek tűnhet, ezért folytassuk az emberi ideáljánál!

Az Ember személyiségideálja pedig nem más, mint a legnagyobb tanítóinak (példaképeinek) személyiségjegyei által formált.

Egyszóval *az ember és Ember* között feszülő különbségek – gyakorlatilag – nehezen megfoghatók, mivel azok elsősorban az értékrendjükben, az indítékaikban, a jellemükben, erkölcsi tartásukban és a tapasztalatokon túli világhoz való viszonyukban fejeződnek ki, s nem pedig a könnyebben értelmezhető, ám félreértelmezhető viselkedésükben.

Mélyebbre ásva az is lényegre tapintó megfogalmazás, hogy *az ember és Ember* közti alapvető különbségek az elvont, egyetemes értékrend intuitív felfogásából, az azzal való azonosulásból és ezen alapokból kialakult érzékeny, bár nem tévedhetetlen világlátásból, a másik oldalt pedig a személy erre való képtelenségéből vagy az adott időpontig e lehetőségének mellőzéséből erednek.

Ha viszont leegyszerűsíténénk a képet, akkor *az Ember* fogalmát *az érett személyiség* fogalmának komplex jellemzői körvonaloznák. Az azonban még mindig csupán egy tartalom nélküli, az őt meghatározó motívumrendszer és transzcendens gyökereiből táplálkozó értékrend nélküli életszerűtlen személyiség volna(!).

Különben – az érett személyiség lélektani, főleg humanisztikus megközelítésének utánaolvasva nem veszem a hiúságot e szakmai megfogalmazások tolmácsolására. Másfelől hadd maradjon az Olvasó számára kötelező irodalomként, lényeges felismerésekkel, elsődleges tekintettel civilizációnk meglepő kulturális különbségeire.

Döntően minden felnőtt ember elsősorban önmagáért felelős, majd kiskorú gyermekeiért, családjáért s majd a környezetében élőkért. Ugyanakkor belátható,

hogy nem mindenkinek adatott meg, hogy élete során érett személyiséggé válhasson. Többségükben neveltetésüknél fogva nem képesek meghaladni az ember biológiai kereteit. Ösztöneik szintjén ragadnak, vagy annak közelében, esetleg a haszonelvűség, az észszerűség labirintusában tévelyegnek, vagy a virtuális világ valamelyik bugyrában rekednek, miáltal szellemi önvalójuk szunnyad.

„A legrosszabb dolog az ember életében nem a halála. A legrosszabb az, ha az ember illuzórikus feledésben élte le az életét, és semmit sem tudatosított, amikor az ő személyisége nem bontakozott ki szellemi értelemben.” (Anasztasia Novych) E minnyájunkat terhelő szomorú valóság súlya a társadalom gondja, hogy ezen embereknek megfelelő, biztonságos helyet biztosítson polgárai védelmében, de semmiképpen sem a terhükre.

Valaki azt mondta: számára úgy tűnik, hogy a földünk a világegyetem idegszanatóriuma – egyetértek. Csupán azzal egészíteném ki, hogy az egyes osztályok hiányoznak benne. Egy térbe vagyunk engedve, gyógyultak és betegek. Így hát nem csoda, hogy eddig képtelenek voltunk megalkotni az Emberhez méltó társadalmat. Márpedig tekintettel arra, hogy e közös térben szinte mindannyian ártatlan gyermekeket hozunk a világra, akkor legalább az irántuk viselt felelősségünk tudata kellene, hogy cselekvésre ösztönözzön minket. Először is annak belátására, hogy egy beteg, romlott közegben nehezen maradhatnak egészségesek a gyógyultak, és még nehezebb egészséges gyermekeket nevelniük e közös térben. Ha nem hiszed, menj pedagógusnak! Ámbár talán az is elég, ha megfigyeled, hogyan ferdíti gyermekeid alakuló személyiségét a környezete (merthogy az önmagunkra való objektív rálátás ennél lényegesen nehezebb).

Egy szó, mint száz – ha érettnek véled magad, vagy az egód tömegvonzásából megszabadultnak, akkor várunk a „gyógyultak” körébe, ahol további, immár közös kihívások várnak ránk, amelyeknek már csupán együttesen van esélyünk megfelelni.

Emberivé tenni a társadalmat

Egy társadalom az alkotóinak a függvénye.

Az emberi társadalmat az alkotói szellemiség, az értékrend, az alkotói indítékok, célok, elvárásaik és a tényleges törekvések határozzák meg. Olykor külső befolyások is hatással vannak rá, vagy éppen az azoktól való függetlenedési kényszer, igyekezet.

Hogyha ez fordítva volna, akkor egyszerűbb volna a történet, ahogyan az a kemény diktatúrákban lenni szokott, ahol nincs alkotói szabadság, korlátozottak a személyes és kollektív jogok, törekvések (egyes szükségleteik kielégítése) és a kiszabott társadalmi szerepektől eltérő célok s elvárások.

Érdekes hasonlatként fel lehetne hozni a természetből a rovarközösségek példáit, melyek egyedeinek életprogramja a társadalmukban betöltött szerepükhöz igazodva azon belül egységes és élethossziglan állandó – s ez így van rendjén. Ez megóvjá a kis társadalmukat attól, hogy a tagjai önjáróvá váljanak, és külön viselkedésükkel veszélyeztessék azt. A rovarközösségek egyedei a nap folyamán képesek önálló tevékenységre a fészküktől távol, majd oda visszatérve szorosán, összehangoltan együttműködnek a közösségük többi tagjával mindannyiuk érdekében.

Nem kell itt semmi újat feltalálni – mondhatnánk. A természet általában előttünk jár a megoldásokban, már ami a fenntarthatóságot illeti. De mi, magasabb tudati szinteken élő emberi lények ennél talán mégiscsak többre vagyunk hivatottak.

Tehát vannak jó példák a természetben az együttműködésen alapuló jól szervezett társadalmakra, csupán a jó emberi példa hiányzik még. Csak nem volnánk alávalóbbak e fajoknál? Mert bár az ősközösségi társadalmakhoz már nem térhetünk vissza, azért szociális viszonyaik őszintébb tanulmányozást érdemelnének, amíg az lehetséges. Amíg még megfigyelhetők földünkön a korai szociális evolúció példáinak talán utolsó élő ősi maradványai.

Persze a fejlett embernek magához való, magához méltó társadalmat kell kialakítania. A magas szinten szervezett társadalmi viszonyokon túl az egyének személyes önkifejezési, önmegvalósítási szükségleteinek is teret kell biztosítania, de semmiképpen sem az alacsonyabb tudati szinteken élő fajtája önző, olykor a környezetére is veszélyes ösztöneinek és vágyainak.

Ám mielőtt megpróbáljuk megválaszolni a kérdést – *vajon milyen emberi,*

közösségi viszonyok jellemeznek egy fejlett társadalmat(?), ha rohamléptekkel is, foglaljuk össze, hogy honnan hová jutott eddig az emberi társadalom a fejlődése során!

Az ember a tápláléklánc csúcsán különös helyzetben van, mivel a csúcsragadozók fajaira nem igazán jellemző a szociális jelleg. Van ugyan néhány kivétel, amelyek általában falkákba tömörülve élnek, és zsákmányszerzés közben együttműködnek, de a legtöbb ragadozó faj egyedei a szaporodási időszak kivételével magányosak. Ez részben adódik a jellemzően táplálékforrásul szolgáló fajok elérhetőségének bőségéből. Mert amikor ilyen szempontból nagyobb egy élőhely eltartóképessége, mint például az óceánokban – ott lehetséges a ragadozó fajok egyedeinek csoportokba szerveződése. Ellenben a szárazföldön, az afrikai szavannák királya s a hiénák kivételével, talán a farkasfélék az egyedüli ragadozók, amelyeknek „megéri” a falkába tömörülés. Bár így lényegesen nagyobb területen kell „gazdálkodniuk” versenyben a konkurens ragadozó fajok magányos életmódú egyedeivel.

Persze e megközelítés félrevezető volna, ha nyomban nem látnánk be, hogy az ember nem ragadozóként jött e világra. Mint ahogy a főemlősök egyike sem az, szociálisan meg éppen hogy fejlett közösségeket alkotnak. Az pedig, hogy az elődeinknek a földi életmódjuk folytatásával a nyílt terepeken olyan veszélyekkel kellett megbirkózniuk, amelyeket csupán egymással szoros összetartásban lehettek képesek elhárítani és ezáltal túlélni – jó vadászokká formálta őket. Valószínűleg csupán ettől kezdődően lehetne az emberre nézve is helytálló a „csúcsragadozó” kifejezés.

Viszont az ember kinőtte a gyűjtögető, vadászó életformát, amely ilyen szempontból korlátozta nagyobb közösségek kialakulását. Ha az mégis bekövetkezett, akkor hamarabb felélte élőhelyét, és vándorló életmódra kellett váltania.

Ám a mezőgazdaság elterjedésével e probléma megoldódni látszott, és megfelelő talajgazdálkodással már végleg letelepedhetett, így akár nagyobb, falunyi közösségek is kialakulhattak. S ahogy terjedtek, egyre differenciáltabb lett a munkamegosztás, megjelent a termelési többlet, az áru, a pénz mint csereeszköz, majd a felhalmozás és a szociális különbségek meg az azokat biztosító fegyveres erők.

Az egyenlőségen alapuló közösségeket felváltották a rabszolgatartáson, feudális viszonyokon alapuló több faluközösséget is magukba foglaló kisebb-nagyobb társadalmak, városállamok. A növekvő városok pedig a vidékkel szemben valami kezdődő polgári jellegű munkamegosztás által gyors fejlődésnek indultak, ahol a feltörekvők sikereit az individualista gondolkodás és a szűk értelmiségi, művelt réteg kialakulása csak fokozta.

Itt fejlődésnek indult két, de inkább három hatalmi struktúra: az állami/politikai összefonódva a vallással és a gazdasági.

Ezáltal kialakultak azon társadalmi hatalmi szférák, amelyek a 20. századig versengtek, és amelyek ténykedése következtében az ezredfordulóra az emberiség zuhanórepülése elkezdődött. Századunkra ezen erők közül már csupán két versenyző maradt a színen. Természetesen azok, amelyek az anyagi világ

uralmáért versengtek, mivel mára e harc már eldőlni látszik, és az öntörvényű globális gazdasági erők által rendezett *Új Világrend* című tragikomédiába kezd torkolni.

S mivel egy társadalom az alkotóinak a függvénye, miután az említett társadalomalkotókból kiesett *a legfontosabb szereplő*, amely szellemiségi fundamentumot biztosítva elveiben megalapozhatna egy jól működő társadalmat, hiányában kilátástalan maradt egy ilyen létrehozásának a lehetősége.

Márpedig egy fejlett társadalmi rendszert nem lehet kizárólag magánérdekű gazdasági alapokra, érdekekre helyezni, mert akkor azt csak fondorlat és erőszak tarthatja össze. Ahol pedig egyszer felbomlott, vagy inkább kapzsi anyagi érdekekből felbomlasztották a társadalmi kohéziót, ott az egyén, „a szinglik” és a (csonka) családok úszó jégtáblákon élnek tovább bizonytalan életüket máról holnapra.

Ahol a társadalmi viszonyokat oly mértékben materiális síkra terelték, hogy a háború mellett a betegség lett az egyik legnyereségesebb és legnagyobb üzlet, ahol már valós értékeket nem akarnak előállítani, mert azokon túl kicsi a haszon a pénzügyi ipar jövedelmezőségéhez képest, és még sok macerával is jár az alkalmazottak iránti felelősség okán – ott az emberi viszonyokat végleg megmérgezték. Ilyen társadalom már akkor sem menthető, ha minden utcájában rendőrök cirkálnak, ha katonákat állítanak az utcasarkokra megkórházparancsnokoknak, ha a népnek ingyen pénzt osztogatnak, csak hogy ne zúgódjon, és főleg nem segítenek a korrump bíróságok, sem a börtönök és fegyházak növekvő száma, ahogy az indiánok és fekete rabszolgák vérével írt történelmük emlékezetétől való megszabadulás igyekezete sem. Az ilyen társadalom zombiként éli hátralévő életét, mert lelkiületétől és egykoron híres szabadságától már rég megfosztották, akár csak a virtuális világ végtelen lehetőségeinek és szabadságának illúziójába becsatlakoztatott, lelkiükről leválasztott áldozatait is. Ennek kifejlett állapotát szimbolizálja a *Mátrix* című játékfilm kezdete a kiszabadított ember mások által belé táplált hitének feltámadásával.

Ám ne legyünk naivak! Egy társadalom az alkotóinak a tükörképe. Ezen elanyagiasodott, racionális világ szereplői érzelmileg magányos és önző szinten már képtelenek volnának emberarcú társadalmat létrehozni, hacsak valami csoda folytán világosabb tudatra ne ébrednének, és meg nem szabadulnának a tényleges társadalomszervezők befolyásától, hatalmi rendszerüktől. Ám ami száz éve még megtörténhetett, az emberi okokból ma már lehetetlen. Másrészt, forradalommal ugyan le lehet tépni a láncot, de emberarcú társadalmat építeni semmiképpen – hacsak nem a tudat forradalmával.

Tehát mi jellemezheti a fejlett társadalmat, ha elfogadjuk, hogy annak alkotóit, azok közös érdekeit, közjavait és nem pedig privát érdekeket, egyéni javakat kell elsősorban szolgálnia?

Nos, az alapelveinek világos, megkérdőjelezhetetlen, általános erkölcsi értékeken kell nyugodniuk, amelyekkel összeegyeztethetők az ember biológiai, társas, mentális, valamint a szellemi és kollektív szükségletei, amelyek

kielégítését oly módon segítenie kell, hogy a legalapvetőbb biológiai szükségleteinek kielégítésétől a magasabb szintű mentális és szellemi szükségleteinek kielégítési lehetőségein túl alanyait hozzásegítse a legmagasabb – transzcendens – szükségletei megélésének békés, megvilágosodott állapotához (ami valószínűleg a Teremtő eredeti szándéka is volt, ha volt ilyen). Tegyük hozzá: mindezt a tudatosság magas fokán, természeti környezetének szerves részeként és a hozzá való kellő alázattal. Mert a társadalmi fejlődés ugyan siettethető, de az emberi csak elősegíthető. S kölcsönösen összefüggenek, mivel az első alapja a második megléte.

Most pedig, mindezt váltsuk apróra, hogy az említett szükségleti szinteket s a köztük fennálló meghatározó összefüggéseket, meg az azokon is túlmutatókat tisztábban láthassuk!

Ifjú útkeresők körében megesik, hogy kutakodásuk során ismerkedni kezdenek a jóga ősi elméletével, amelyben az ember energetikai testszerkezetének tárgyalásakor találkoznak a csakra fogalmával. A csakrának nevezett energiaközpontokhoz pedig bizonyos biológiai, érzelmi vagy szellemi szükségletek megélései tartoznak.

A múlt század közepén Abraham Maslow amerikai pszichológus kidolgozta az emberi motiváció elméletét, amely az emberi szükségletek hierarchikus egymásra épülését tárgyalja a motiváció fényében, hogy azok hogyan befolyásolják a viselkedést a biológiai szükségletektől és ösztönöktől a pszichológiai, mentális szükségletekig bezárólag. Ezen elméletének megalkotásakor öt, majd azt továbbfejlesztve hét szükségleti szintre mutatott rá. Azóta többen foglalkoztak e témával, és tovább is gondolták, ám a szükségletrendszer kapcsán általában erre a praktikus elméletre gondolunk.

E szükségletpiramisnak is nevezett elmélet az egymásra épülő szükségleti szintek fiziológiai, emocionális és szellemi háttere alapján szinte egybevág az említett jóga több évezredes tapasztalati és szellemi megközelítésével az emberi motivációs szintek terén.

Ezen elmélet egyik legfőbb állítása, hogy a szükségleteink kielégítésében, ezek hierarchikus rendszerének bármely szintjéről csupán azt követően vagyunk képesek eggyel magasabb szükségleti szint kielégítéséért tenni, csak akkor ébrednek azt célzó indítékaink, ha már legalább részben kielégítettük az alatta lévőket.

Különben a környezetből ható magasabb szintű szükségletekre ösztönző külső ráhatások sem válhatnak ki benső indítékokat, legfeljebb ezen nem adekvát elvárások erőteréből való szabadulás motívumát. (Lásd az egyes társadalmi csoportok tagjainak viselkedését, amikor azok felnőtt tagjait addigi természetes környezetükből kiemelve magasabb szintű szociokulturális, emocionális és/vagy mentális elvárásokat feltételező környezetbe helyezik át.)

Szükségletrendszerünk fundamentuma az alapvető életfeltételeken (környezeti hőmérséklet, légnyomás, levegő) túl a *fiziológiai szükségletek*

kielégítése: az étkezés, a szomjunk oltása és az alvás, pihenés. Maslow idesorolja a szexuális szükségleteket is, hiszen biológiai, állati szinten ide is tartoznak, bár a szabadságuktól megfosztottság érzésében bennük sem ébred a fajfenntartási ösztön.

Miután ezen alapszükségleteinket kielégítettük, a következő szinten a *biztonsági szükségletek* motiválnak. Kell egy békét, biztonságot nyújtó környezet, fészek, amit otthonunknak tekinthetünk, valamint megélhetést biztosító feltételek vagy tevékenység. Ám korunkban például egy-egy jó biztosítási termék megkötését is e biztonsági szükségletünk motiválja.

A következő szükségleti szinten felmerülnek a *szeretet és a hovatartozás szükségletei*, azaz a *szociális szükségletek*.

Kell egy társ, akivel szoros, természetes kapcsolatban élhetünk, családot alapíthatunk, és kiélhetjük a nemi ösztöneinket. Ugyanakkor a kölcsönös kötődés szükségét érezzük a környezetünkben élő embertársainkkal is.

A negyedik szint a *megbecsülés szükségletei*. Amikor már nem elégít ki a pusztán valahová való tartozás érzése, – jó esetben a teljesítményalapú önbecsülésünk, hozzáértésünk megerősítéseként – már a közösség elismerésére, megbecsülésére is vágyunk. Bár e megbecsülésre egyesek érdemtelenül is igényt formálnak.

A fenti szükségleti szinteket *hiányalapú szükségleteknek* is nevezzük, mivel ezek deficitje esetén a benső készletünket fokozza a hiányérzet, míg kielégítésük során a belső feszültségünk csökken. E hiányalapú szükségletek kielégítésének biztosítottasága esetén viszont jelentkeznek a *növekedés-alapú szükségletek*, amelyek kielégítése során a benső készletünk növekednek. E növekvő belső feszültség, motiváció pedig az önmegvalósítás felé tereli a személyt.

Ez még csupán egy esély a fejlődésre, mert az ambícióinkat a példaképeink, a környezet egyes „ragályos” mintái és a tényleges lehetőségeink határozzák meg e szinteken. Ezek pedig nem mindig hatnak helyes irányba, hiszen a legkritikább esetben tűzzük magunk elé azt a legmagasabb, netán legnemesebb értékrendi célt, amelyhez megvannak az adottságaink, illetve amelyhez a képességeket megszerezhetjük. Ugyanis a hétköznapi ember élete során elmulasztja feltenni magának élete legfontosabb kérdését: *Mi dolgom van e világon? Hol a helyem?*

Vajon tudjuk-e, milyen okokból nem teszi fel magának e legfontosabb kérdést? Mert a világ már csupán attól élhetőbbé válna, ha e kérdés megválaszolásáig az embert kiskorúnak tekintenénk ahelyett, hogy választójoggal ruháznánk fel az arra éretlent(!).

Ugyanis ha már képes volna nyilvánosan, felelősen megválaszolni e kérdést, még ha a későbbiekben e válasz időnként aktualizálásra is szorulna, onnantól nem kellene mellé rendőr, sem ideológus, mert tudná, hogy az aktuális életfázisában, tudatossági szintjén éppen mi dolga van e világon. Ha pedig ez mégsem így alakulna vele, akkor önmagát kellene felülbírálnia, amíg tehetné, amíg azt nem mások, mondjuk, a környezete tenné meg helyette.

A szükséglet-hierarchia másik, *növekedési csoportja a kognitív szükségletek*

szintjén kezdődik, amelyen a megismerés, a megértés, a felfedezés vágya hajt, és mindazon eszközök, technikák és képességek elérésére is irányul, amelyek elmélyíthetik e szükségletek kielégítését. (Megkockáztatom: szerencsés esetben e szükségletei kielégítésére már kora gyermekkorban nagy gondot fordítanak a tudatos szülők, nevelők, mert ellenkező esetben e csodálatos életfázishoz kötődő lehetőségek elvesztegetésével alapjaiban dönthetik romba gyermekeik mentális és személyiségi fejlődését, aminek súlyos következményeit ifjú- vagy felnőttkorában már nem nyílik újra lehetősége elhárítani, jelentősen helyrehozni. Gondoljunk csak az asszociációs, értelmezési és kommunikációs készségek fejlődésének érzékeny, képlékeny kezdeti időszakára!)

A kognitív szükségleteink kielégítésén túl a következő szinten *esztétikai szükségletek* fakadnak bennünk: a rendszeretet, a szépség, az esztétika és harmónia igényei, amelyek kielégítése során külső és benső környezetünkre is hatással vagyunk. Jó esetben igényességünk ez utóbbi dimenzióban is kiterjed.

Maslow szükséglethierarchiájának legfelsőbb szintje az *önmegvalósítási szükségletek*. E motivációs szinten felismerjük tényleges lehetőségeinket és azok elérésének maximalizálására, alkotó-, szervezőképességünk által önmagunk kiterjesztésére törekszünk – ha nem túl szembetűnő, vagy ha jól leplezzük, akár a környezet és mások kárára is. Úgy vélem, hogy a gyermekkori játékos elfoglaltságainkat kinőve a későbbiekben a pusztán örömből és megnyugvással végzett tevékenység is e szükségleti szint kielégítéséért történik függetlenül attól, hogy egy-egy előző szinten a szükségleteink esetleg kielégítetlenek maradnak. Merthogy ez is lehetséges – az elmélet nem tökéletes.

Majd ezt követheti egy átmeneti szint, jobban mondva egy határ, amelyen olyan belátásaink, majd elvárásaink jelennek meg, mint az *ahogyan kívül, úgy belül*, illetve fordítva. A fájdalmas, olykor elhúzódó, önmagunkkal való küzdelem és katarzis során – jó esetben – fokozatosan lefoszlanak a felfogásunkat korlátozó önámító, egoista önképek, identitások, örökölt ideológiai szemüvegek és láthatatlan, ám annál hatásosabb gondolkodási szemellenzők, a túlzott szükségleti vágyak; s majd mindezekről megtisztulóban már képesek leszünk a kevésbé elfogult önkritikára, világlátásra; és ha értő füleket feltételezünk, akkor az irányukban már ezen újjászülető identitásunkból próbálunk kommunikálni. Rossz esetben az egyén e határon fennakad. Az egoja és félelmei erősebbek, az önátadás, a lelki és szellemi felemelkedés vágyánál, kívánalmainál és a fejlődése beteljesületlen marad.

Mert ekkorra már őszintén szembe merünk nézni korábbi, meghaladott önmagunkkal és a kijózanító realitással, s rádöbbenünk, hogy mindeddigi szükségleteinket sokszor szinte határt nem ismerő konzumként, önző fogyasztásként kezeltük olykor önmagunkat is kizsákmányolva. Hiszen gyakran még az önmegvalósítás során is csupán a becsvágy vezérel minket, vagy az ego még egyéb felmerült alávaló kiéletlen vágyai (lásd: amikor világhírességek már nem tudnak mit kitalálni, ami elérhető ne volna számukra, és drogfüggőségbe süllyednek, vagy az önmagukról kialakított fals, akár ikonikus képet rombolják ferde hajlamaik kiélésével. Hadd ne konkretizáljuk!).

Nevezhetnénk e határt az önmagunkkal való őszinte szembenézés és a megtisztulás szükségletének, amely az önismeret terén felér egy megvilágosodással. Ám helyesebb volna kiterjedtebben, a *tisztánlátás szükségletének* értelmeznünk – az ébredés szintjén.

Nem kell ezzel várnunk egy bizonytalan, későbbi elszámoltatásig. Jobb az, ha már itt, e világon számot merünk adni eddigi életünk tartalma felől – legalább önmagunk előtt; hogy ne maradjunk rabjai sem biológiai szükségleteinknek, sem pedig kis énünk korlátlan vágyainak, még ha a lehetőségeink a (virtuális) világban szinte végtelennek is tűnnének. Ugyanis egy hernyó a gubójába szövődvé okkal álmodhat egy szebb világról, hogy átalakulva, légies pillangóként illatos mezőkön kergetőzik majd kecses párjával nektárokon élve, ám egy lelkében sorvadó balga emberi lény a világháló algoritmusába gubódzva még az elméje örök működésének – egyébként hamis – ígérete mellett sem bízhat tudati szintjének megmaradásában. Hacsak e tudati szint nem süllyedt az egyes alkalmazások vagy a rendszerfeltételek felügyeletének szintjére. Merthogy az algoritmusok lassan már önmagukat írják és javítják, s mert a felhasználói, majd a rendszertervezői tudat az más szintet, szinteket képvisel.

Na és ha valaki eddig eljut az önismeret terén, motivációinak tisztánlátásában, akkor már szert tett valamiféle benső iránytűre, mércére, amellyel mérheti magát és a világot. Mert hamis iránytűvel nem lehet eddig eljutni. E mérce és egyben iránytű pedig nem más, mint azon *értékrend*, amelynek természetfeletti forrásából *transzcendens szükségleteinek* kielégítése és szellemiségi dimenziójának kiteljesítése során az Ember táplálkozik. E forrás pedig – mondhatnánk – kinek a vallása, kinek a mindenség, ahogy József Attila *Ars poeticájában*:

„Ehess, ihass, ölelhess, alhass! A mindenséggel mérd magad!
Sziszegve se szolgálok aljas, nyomorító hatalmakat.”

Pályája vége felé Maslow e legfelsőbb szükségleti szintet az *önmeghaladás* szintjének nevezte.

E szükségleti szféra a hétköznapi ember számára sajnos a fantázia kategóriája. Ez pedig a lelkében elnyomott ember materialista mentalitásának súlyos, korlátozó következménye, amelyet a haszonelvű kapzsi világa teremt minden önző, görcsösen sikerre vágyó megszállottjának elméjében.

Tehát a szükségletpiramis csúcsán túl – ahogyan a jóga tanában is, az Ember ráébred a végső szükségleti szintésre, amely őt önátadásra, alázattal teli élethossziglani szolgálatra készíti a Teremtő nevében, illetve – mondjuk csak szerényebben – az Élet oltárán.

Na és ne feledjük a jóga, vagy buddhista megnevezését e legfelsőbb motivációs és tudati szintnek, amelynek neve: *megvilágosodás*. – Innen feljebb..., csak ha elszólítanak.

Tehát összegezve: a válasz arra, hogy a legtöbben miért nem tesszük fel életünk mindenkori legfontosabb kérdését *mi dolgom e világon?* – részben a hiányalapú szükségleteink kielégítetlenségében, másrészt e materialista-technokrata

lélektelen világ megszállásában keresendő. Mert az ösztön-, illetve hiányalapú szükségleteinknek a környezetünk általi végtelen hangsúlyozásával, szuggerálásával többségünk megszállottként azok kielégítésével foglalja el magát.

Gazdátlan, önjáró elménkben s tudatunknak e materiális és emocionális fejlettségi állapotában még nem ébrednek bennünk növekedés-alapú szükségletek, amelyek kielégítésének szintjein már egyre függetlenednénk anyagi kötődéseinktől és az esetleges visszahúzó emberi kapcsolatainktól.

S bár a demokratikusnak nevezett társadalmak e növekedési szükségletek kielégítésében nem voltak korlátozók, a megismerés, a tanulás felsőbb szinteken, majd az önmegvalósítás sajnos az anyagi lehetőségeink függvényei is, illetve azon érdekeké, amelyeket a megszerzett tudásunkkal szolgálunk.

Márpedig életünk alapkérdésére csupán a növekedés-alapú motivációink hátszelében és perspektíváiban vagyunk képesek úgy-ahogy emberként válaszolni. Majd valamivel kielégítőbben a szükséglet-hierarchia csúcsán, de elfogadhatóan csakis a transzcendens szükségleteink kielégítése során szerzett életiránytűnk és tisztánlátásunk használatát követően. Ám definitíven csupán *megvilágosodott* minőségben!

Ezzel rámutattunk az ember fejlődésének legfőbb társadalmi elvárásaira, azok hiányában pedig az akadályaira.

Az alacsony tudatossági szinten tartott, lelkében sorvasztott ember nem képes lehetőségeinek felismerésére, az önmegvalósításra sem egyéni, sem társadalmi szerepeiben – a tudati kiterjeszkedésével járó identitásfejlődésre meg végkép nem. Hiszen ez nem is lehet célja az ellenérdekelt tőkés társadalomnak.

Aki viszont körülményeinek köszönhetően vagy éppen azok ellenére fejlődési lehetőségeinek tudatára ébred, az kiteljesítheti önmagát, de aki alacsonyabb szintű szükségleteinek a világában ragad, az nem várhat külső segítséget önmegvalósításának, felsőbb tudatra ébredésének elősegítésében, mert *az* azon a szinten lehetetlen.

Márpedig az ember mentális egészségének egyik legfontosabb feltétele a képességeiben való növekedés és kiteljesedés – legalábbis a nyugati, individualista kultúránkban.

A társadalomnak az egyén e szükségletét oly fokon tisztelnie kellene, hogy annak kielégítését bizonyos keretek között támogassa. Oly mértékben mindenképpen, hogy *az* az adott kultúrában élő társadalom egyensúlyát ne veszélyeztesse, hanem éppen ellenkezőleg, lehetőleg stabilizálja azt.

A fejlődés intim, személyes folyamat – a nyáj szintjén sajnos nem tud végbemenni. Ahogyan a nyájimmunitás is csupán alulról, az egyének szintjéről tud fokozatosan felfejlődni. Ám a társadalom, a közösség megszervezheti a módját, hogyan segítse elő e kívánatos, személyes, mentális fejlődési folyamatot. Mert ugye a társadalmi fejlődés az által siettethető, hogy az emberit elősegítsük. Ám ezt már nem kell újra feltalálni.

Amennyiben egy társadalomnak érdeke volna az ember, polgárai széles körű, általános felemelése, akkor hozzásegítené őket az említett hiányalapú szükségleteinek kielégítéséhez s a humán műveltséghez egyaránt, és nem csupán

a gazdasági érdekek diktálta uniformista (szak-) oktatáshoz, mert annak másodlagos célnak kellene lennie mindaddig, amíg az alanya emberileg fel nem nő. Különben az emberiség egzisztenciája során soha nem jöhet létre a fejlett társadalom, legfeljebb egy-egy felügyelt, mesterséges intelligencia vezérelte rendszer, amelyben az *emberi* jelző belátható időn belül tabuvá válik – ami a tudatot, a résztvevők kölcsönös kapcsolatait és a társadalmat illeti.

Hacsak nem példát mutatva az embert gyarlónak tartó jelen társadalomalkotóknak s ideológiai diktátoroknak meg nem szervezzük a fejlett közösségek bázisaira építő, azokból összeálló példaszerű társadalmakat, amelyek külső, centrális kontroll és vezérlés nélkül is organikus együttműködésre lesznek képesek – ahogy azt egy valóban bölcs, fejlett tudatú emberi lény a természettől eltanulni, megalkotni és fenntartani képes.

Ám az első lépés, a legfontosabb, az személyes.

Először is önmagunkkal kell dűlőre jutnunk, hogy melyek a valós értékeink, mi mindent jelent számunkra az élet, és aktuális életfázisunkban, meglévő képességeink alapján, azt milyen személyes szerepet, szerepeket vállalva szolgálhatjuk felelősségteljesen a legjobban(?).

Hogyan tovább, társadalom?

Vajon helytálló-e a kijelentés, hogy a társadalmak a történelem során egy fejlődési pályán haladtak, vagy helyesebb úgy fogalmaznunk, hogy hullámvölgyekkel tarkított fejlődésen mentek át?

Egyáltalán beszélhetünk-e egységes társadalomról mindaddig, amíg egy ország népessége csupán eszköze, erőforrása s passzív elviselője a rendszert szervező és irányító szűk hatalmi csoportoknak, miközben a saját szükségletei kielégítésében erősen korlátozott? Vagy inkább mindaddig megosztott, elnyomó társadalmakról kellene beszélnünk, amíg azok népessége az ellenérdekeltségig rétegzett és ezen állapot fenntartása a hatalmi réteg létkérdése – az állama működésének alapja?

E mindenkori gyakorlattal ellentétben (amelyet formáitól függően nevezzen mindenki ahogyan akar) a *demokrácia* fogalom eredeti jelentése *népuralom*, amit már az ógörög athéniak feltaláltak, s ha talán kezdetleges formájában is, de példásan bevezették. Micsoda páratlan teljesítmény volt ez a rabszolgatartó kultúrák környező világában! Csupán e példát kellene követnünk, részben a római jog mélyreható gyökereibe oltva, részben más, az embertársaink arcukat is tisztelő kultúrák érzékenyebb erkölcsi alapjaiba, az őskeresztények testvériességének tisztaságával, ám az objektívabban látó népek éberségével és sikereivel.

A nép uralma viszont felvet néhány kérdést. Például alkalmas lehet-e a nép, hogy uralkodjon önmaga felett, netán az fejetlenséghez vezetne? Vagy ez csupán egy téves feltevés, mivel a polgárok vagy megtanulnak a felelősség megosztásával közösen döntéseket hozni (közvetlen/résztvételi demokrácia), vagy nyomorultságukban belátják a vezetés szükségességét, és ezért megválasztják képviselőiket – a képviseleti demokrácia elvei alapján. Amely mindaddig működhet is, amíg a háttérben megbúvó nagyravágyó pártfogóival nem jön egy jóképű populista vezetőtípus, aki a viták tisztítótüze helyett előbb a fondorlat nyelvén, majd a növekvő támogatói csoportja erejéből kezd ékesen szónokolni, mígnem olcsó identitáspolitikájával maga mögé állítja a polgárok zömét, az eszesebbeket érdekekkel vonva be, az ellenszegülőket jó esetben következetes karaktergyilkossággal iktatva ki a játszmából, s végleg magához ragadja a hatalmat. Így e jól bevált, *oszd meg és uralkodj!* szellemiséggel szétzilálja a társadalmat, leépítve azt korábbi szintjére, amikor egy szűk réteg uralkodott a népe felett, amely a morál ily mértékű lezüllesztése mellett már

kenyéren és cirkuszon is elégedett.

„Minden népnek olyan kormánya van, amelyet érdemel.” (Joseph de Maistre)
Úgy tűnik, sokadszorra nem tanulunk a történelemből, mert annak nem ismerete, a kényelem, a közöny s a megtévesztés eltompítják éberségünket és tudatunkat, s itt-ott újra Cézárok uralkodhatnak az ujjongó népük felett. Nem csoda – a gyengéknek, a jellemteleneknek határozott kezű uralkodó kell, nem Cicero (köztársaság). A feltüzelt nemzettudat szülte felsőbbrendűség pedig ellenségeket fog találni, hogy azokat legyőzve dicsőséget arathasson béke helyett.

Leegyszerűsítve a történetet, mivel a *demokrácia* első rövid pályájának írásos töredékei két évezreden át inkább féltve őrzött titokban tartott tabunak minősültek – a 20. században folytathatjuk, amikor is annak második felére az öreg kontinens két világháborút is megélt korosztálya már elég érettnek bizonyult a demokratikus elveken működő államok kialakításához, majd azok uniója alapjainak lerakásához a kontinens nyugati felén. Persze nem ment ez mindenütt oly könnyen, tekintettel főleg Spanyolország, Görögország, de még Olaszország példájára is.

Röviden elmondhatjuk, hogy mindaddig nagyon is jól mentek a dolgok, míg e már jólétinek nevezett államokban volt kereslet a termékekre, amíg a verseny nem volt túl kiélezett, amíg az energiaárak alacsonyak voltak. Ám azt követően, ahogy az egyes termelő ágazatok nyereségessége megcsappant, és már a dolgozói létszámcsökkentés sem biztosíthatott maradandó profitot, inkább egész ágazatokat zártak be. Megkezdődött a termelés kiszervezése, s a gazdasági erők útja és érdeke meredeken elvált a társadalom érdekeitől. A megélhetési gondokkal meg már nem foglalkozott. Azt oldja meg a társadalom, ahogy tudja.

Ekkor Nyugat-Európában a hatalmon lévő neoliberais vezetők a Vasladyvel az élen meghúzták a harangot a jóléti állam felett, és a társadalmi kihívások előremutató megoldása helyett egyértelműen a tőke érdekei mentén hozták a törvényeiket. Így lassacskán foszladozni kezdett a jóléti állam jó emberöltőnyi gyakorlata, és egyben az újkori demokrácia is. A látszatot pedig a piacaik, a pénzügyi szolgáltatásaik külső kiterjesztésével sikerült a továbbiakban fenntartaniuk, de e lehetőségek is hamarosan végesnek mutatkoztak, tekintettel a növekvő globális versenyre.

Ám annak beismerése helyett, hogy egy véges rendszerben nem lehet még egymás rovására sem a végtelenségig terjeszkedni, a gazdasági verseny fősodra a reálgazdaságból az értéktőzsdei spekulációk területeire és a pénzügyi piacok kiépítésére helyezkedett át. Csakhogy e pénzügyi iparág elsődleges tulajdonsága nem a lufiszerű növekedés, hanem a pénz szabad áramlásával összekötött gazdaságok által képzett sokágú közlekedőedényben a „lé” mozgását követő, amelynek egy-egy ágába pumpált szabad tőke tömege lassan, de következetesen átfolyik az edény többi ágába, és elfoglalja a teret, uralkodva az ott működő pénzek felett. Ezáltal a továbbiakban a *nemzetgazdaság* felirat, többnyire csupán az egyes tőkeexportáló országokban maradt releváns. A többi, nyitott gazdaságra inkább a *kiszolgáló gazdaság* megnevezés a helyesebb, amelyekből a keletkezett

nyereség a pénzügyi közlekedés párhuzamos csatornáin a központi bankok hitelkamatjaival együtt visszaáramlik a tőkebefektetőkhez, és nem az azt megtermelő ország gazdaságát erősíti.

Hiba hinni az összefüggéseiből kiragadott és komplex nemzetközi összehasonlításokat elhallgató pillanatnyi statisztikai adatoknak; például, hogy mennyi az egy főre jutó bruttó aktuális nemzeti jövedelem. Hiszen a kelet-közép-európai régió nyitott gazdaságai esetén ennek döntő részét a külföldi befektetők vállalatai állítják elő, akik a bérmunkában megtermelt jól hangzó exportáruból származó, a további befektetéseik feletti hasznot kiviszik az országból. A kettős adózás törvényes elkerülése végett meg az adót sem a gyártó országának fizetik nyereségeik után.

Persze középtávon járhat némi haszonnal az ilyen bérmunka is, hiszen kenyeret ad, s közben egy képzett szakembergárda is felnőhet, ám ha ezt az egyes gazdaságok nem használják a maguk javára, és nem állnak a saját lábukra a kelet-ázsiai országokhoz hasonlóan, akkor az egyetlen tulajdonosi sípszóra bezárható ilyen bérmunkagyárak már komoly nemzetgazdasági kockázatot jelentenek a nem is oly távoli jövőnkre nézve.

Csak hogy e folyamatnak is a belátható végéhez közeledik a világ, és az egyes országok erőforrásai feletti kontroll megszerzését követően azok gyakorlói (nagy részvényesek, vagyonkezelők, alapkezelők és a bankok, már országokhoz is alig köthető, nemzetek feletti tulajdonosok) közé koncentrálódik a verseny, amelyek döntéseibe a gazdaságilag leigázott, eladósodott országok már nem szólhatnak bele.

Annyiban mégis fontos volna erről nyíltan beszélnünk, hogy felismerhessük a külső erőforrásoktól független, saját gazdaság újjáépítésének alapvető fontosságát legalább azon ágazatokban, amelyek biztosíthatnák az ország élelmezési és minél nagyobb részben az energetikai függetlenségét, és amely gazdasági területek piacaira akár képesek volnánk bejutni s helytállni ezen ágazatok termékeivel. Ilyen például a minőségi élelmiszer termelése és exportja, amelyhez Magyarország minden erőforrással rendelkezne, amennyiben azt tervezett rendszerként megszerveznék – a termőföld tulajdonlásától kezdve a külpiacokra való értékesítés saját kezben tartásáig. Még mielőtt a központosított digitális pénzrendszer és a személyes digitális azonosítók általános bevezetését követően a központi bankok maguk köré nem szervezik a ma még formálisan független országokat – gyakorlatilag mint egy-egy bankszövetségi állam unióit –, mert onnantól vége a dalnak!

Már így is, már eddig is túl sok befolyást és jogot formáltak arra, hogy beleszóljanak társadalmaink szervezésébe. Nem volt nehéz – „jogállamban a pénz a fegyver”. (József Attila)

Tömören összefoglalva, valahol itt tartanak ma a demokráciáknak nevezett társadalmak szűkebb és tágabb régiókban, illetve a politikai vezetéseik és a meghatározó gazdasági erők viszonyai, amely erők már teljesen elidegenedtek és

leváltak a társadalmakról, melyeket többnyire adósságcsapdában tartva kényük-kedvük szerint átalakíthatnak az általuk támogatott politikai vezetők cinkos közreműködésével alakított jogi környezet leple alatt.

Azt gondolom, hogy ha egy nép, egy társadalom tényleg szeretné megőrizni a viszonylagos függetlenségét e globális folyamatokban, akkor nem várhat vele tovább – cselekednie kell. Legalább a földvagyon védelmével és az élelmezési önellátást biztosítani képes mezőgazdaság s a ráépülő élelmiszeripar kiépítésével. De mivel korunk paralizált népe többségében már képtelen érzékelni a fenti fenyegetést, ezért a kikerülő stratégián a vezetőinek már dolgozniuk kellene. S noha nem lesz már ki rajtuk számonkérni a jövőben, ha e feladatuknak most nem tesznek eleget, de legalább megpróbálhatnák, ha tényleg felelősséget éreznének a népük és országuk iránt, hiszen a saját és oligarcháik jövőjét hasonló szempontok szerint már bebiztosították. (Igen, a 2022-es választások után a magyar kormány szavakban már hangot adott e felismerésének, és végre megszületett egy valódi, nemzeti, konstruktív ellenzéki párt is, amely motorja lesz a szükséges változtatásoknak.)

Ám a térségünkben (Orbán Viktornak az ukrán konfliktussal kapcsolatos fegyverszállítás- és totális olajembargó ellenes kiállításának példamutató kivételével) még nem látom sehol e felelős vezetőket. Éppen ellenkezőleg. Ha netán mégis akad egy valódi vezető, aki államának évszázados fenyegetettségében nyíltan ellenállni kényszerül a globális erőközpontnak, mert az az országát semmiképpen sem akarja partnerként elfogadni, csak leigázandó gyarmatként, ahogy a szomszédjait, akkor e globális erők kezétől függő (szomszédos) országok politikai vezetői egységesen fújják ezek kottájából akár a harci indulót. Sőt, népeiket a világháború valós veszélyébe sodorva még anyagiakkal, fegyverekkel is táplálják azt a vérontást, amely megelőzésére bőven volt tárgyalásos lehetőségük, még ha az az amerikai erőközpont és a fenyegetett provokátor presztízsveszteségével is járt volna – na meg az addigi amerikai pozíciók, „befektetések” elvesztésével.

Miféle vezetők mindezek, akik egy kisebbségeket terrorban tartó, szomszédját veszélyeztető nemzet büszkeségét, nacionalista korszakát többre tartják a békénél, a háború emberi veszteségeinél és az elnyomott kisebbségek önrendelkezési jogánál?!

A fegyvertelen civilek, az ukrán közkatonák, de még a felfegyverzetteké és az orosz közkatonák vére is, mely döntően a sátáni erők és az ukrán náci cinkosaik érdekében ontott, mindezek kezéhez is tapad. Jelentős mértékben a 2014-es véres kijevi események valós szervezői háttere eltussolásának a következményei ezek, ahogyan Európa áruló, farizeus vezetőinek globalistapárti politikájáé is.

Ma ugyanazt állítom, mint a megszálló sereg bevonulásának napján: Ukrajnának jogában állt rendelkeznie a szuverenitása felett, de azt követően, hogy bábvezetőit a véres puccsal hatalomhoz juttatták, az unióhoz kellett volna közeledniük elsődlegesen, és nem az őket hatalomra segítő kifosztóikhoz, akik az ukránok életével nemtitkoltan a nagyhatalmi háborújukat vívják.

Ukrán Barátaim! Ha az elvakult nemzeti büszkeség szülhet is valamit, csak még

nagyobb gyűlöletet és véget nem érő erőszakot. A nacionalizmust, a jenkiket és a korrupt politikusaitokat vessétek ki magatok közül, ha valóban békét akartok a még maradék együtt élő népeitekkel és a szomszédjaitokkal, s nem háborút! Vagy talán nem Kijevben született az Alkotó Társadalom figyelemre méltó kezdeményezése? – Tekintsetek távolabb is a nemzeti érdekeiteken, és lássátok, mi fenyegeti valójában a társadalmatok jövőjét!

Amikor a társadalomról beszélünk, olykor magát az államot is értjük alatta. “Az állam – a nem teljes, a tökéletlen és gyakran elnyomó – az egyetlen, ami köztünk és a fegyverek, a pénzek mérhetetlen ereje között áll. Végül is, ez az oka, hogy a milliárdosok és a korporációk igyekeznek megfosztani azt egyes alapvető szerepeitől: mint az emberek és a természet védelme, a jövedelem újraelosztása, a társadalombiztosítási hálózat létrehozása és az ingyenes, általános közszolgáltatások biztosítása. Természetesen, azt is igyekeznek magukhoz ragadni, ami az államból megmarad, és a hatalmuk erősítésére fordítani azt. A mi feladatunk nem az általuk korrumpált állam feloszlatása, hanem a visszafoglalása. Csak az állam elég nagy ahhoz, hogy védjen minket a közös fenyegetésektől.” (George Monbiot, 2017, Out of Wreckage - Új politika a válságokkal súlytott kor számára)

Őszintén, kedves Olvasó, milyen esélyt látsz e társadalmak túlélésére? Mert mint civil társadalom még mi sem tettünk szinte semmit elferdült kultúránk helyrehozására.

De ha nincsenek felelős társadalmi vezetőink, akkor mire várunk? Az egyre kevésbé demokratikus beavatkozások és kilátások helyett miért ne használnánk ki korunk elkerülhetetlenül változó, szorongató helyzetét egy élettisztelő társadalom szervezésére, alulról történő építésére?

Az eddigi tapasztalataink alapján belátható, hogy egy ilyen példaértékű projekt nem való a teljes népességnek, mivel az alkalmas résztvevőket kíván, másrészt nem felelhet meg minden mentalitás elvárásainak. Miért is kellene mindenkire ráerőltetni új társadalmi viszonyokat, ahogyan az az eddigiekben történt valahányszor? Ám akik alkalmasak és képesek is egy emberségesebb együttélési forma kialakítására, miért ne dönthetnének ilyen értékek mentén működő társadalom mellett?

Miért ne lehetne egy-egy nemzetkultúrán belül egymástól független két társadalom, azok támogatottságának kiterjedtségében, egy-egy egységes technokrata diktatúrába torkolló állam vagy unió helyett?

A világháborúk után a délszláv háború kivételével a mai elkényelmesedett korosztályoknak 2022-ig természetes adottságnak tűnt a béke kontinensünkön. Nem csoda hát a társadalmi kohézió és az őszinte emberség iránti fogékonyságuk és az éberség hiánya e közönybe süllyedt generációkban; miáltal csak sodródnak a figyelmüket vezérlő propaganda és más külső hatások nyomására, nemhogy egy fejlett társadalom utáni vágy ébredne bennük. Szentül meg vannak győződve, hogy minden rendben van, s ennek tudatát a jövőre is kivetítve élnek.

- Boldogok a lélekben szegények, mert övük a szép új világ, ha megélik.

S ha mindannyian nem is vagyunk képesek az összefogásra, mivel a liberális demokrácia és a populista vezetők a társadalmainkat szétforgácsolják és morálisan a padlóra küldték, akkor mi van? Mindnyájan fogadjuk el e válságos helyzetet, vagy az éberebbje mentse egymást, és találja meg a függetlenséghez vezető kiutat e velejétől romlott rendszerből? Mivel csak függetlenedve lehet valami jót, valami emberit létrehozni.

Ám ez már csupán közös vállalkozásként képzelhető el, miután önmagunkkal véglegesen dűlőre jutottunk a fő kérdésben: *Mi dolgom van e világon? (Hol a helyem?)*

Összefoglalásként látnunk kell, hogy a jelenlegi társadalmakban sajnos nincs és a demokrácia eszméjén kívül nem is létezett olyan hiteles szellemiségi alap, amelyre fejlett társadalomként ujjászervezhetné önmagát. Ha volna ilyen, akkor már látható volna legalább valamiféle kezdeményezés. De sehol semmi. Ráadásul a mai tényleges társadalmatszervező erők már részben a nemzetek feletti gazdasági és immár politikai térben is uralkodó erők, akiktől nem várható a tudatosság legmagasabb fokán megálmodott új világ, noha alanyai között vannak tisztán látók, de csupán a szükségleteik legfelsőbb, racionális szintjén. Ha tévednék, az az elkövetkezőekben hamarosan kiderül. A cselekedeteik elárulják őket. Csak ítélkezzenek önmaguk felett!

Mindezek végett ideje belátnunk, hogy az Ember számára a megfelelő társadalmi változás csak belülről jöhet, illetve alulról, egészséges gyökerekből, hiteles emberi értékekből táplálkozva.

Kína még kakukktojásnak tűnik számomra. Az idő megmutatja, mi fog kifejlődni belőle; de ne legyenek illúzióink afelől, hogy a technológia, a bensőről külső kontrollra váltás, az elanyagiasodással, egyoldalú racionalitással járó elhidegülés a kínai népet is hamarosan megfosztja történelmi lelkületétől, tudatától. Hiszen a kínai állam szervezése sem az emberből indul ki, mivel egy szintetikus alakított rendszer. S mi több, nem is annyira Kína kapcsán, de Damoklész kardjaként továbbra is fenyegeti civilizációunkat, földünket egy minden emberi számítást felülíró végzetes atomcsapás, amely még a világot irányító erők terveit is felperzselheti a „Sámson-opció” mentalitás kísértés végett. S hogy ne így legyen, világszerte tiltakozzunk a világháborús kísértés ellen! Fegyverek helyett békét Ukrajnának és a világnak!

Borúlátással azonban nem lehet alkotni, ahogy önbizalom híján csatába menni sem. Ám az emberi élet madáchi perspektívái egyaránt hatásos összetevői a túlzott elvárások és a béna tehetetlenség elleni vakcinának.

„Mi verseny ez, hol egyik kardosan
Áll a meztelen ellenek szemében,
Mi függetlenség, száz hol éhezik,

Ha az egyes jármába nem hajol.
Kutyáknak harca ez egy konc felett.
Én társaságot kívánok helyette,
Mely véd, nem büntet, buzdít, nem riaszt,
Közös erővel összeműködik,
Minőt a tudomány eszmél magának,
És melynek rendén értelem virraszt.”

*

„Hiú ember, s mert korlátolt szemed
Zilált csoportot lát csak odalént,
Már azt hiszed, nincs összeműködés,
Nincs rendszer az élet műhelyében?
Nézd hát egy percre szellemi szemekkel,
És lásd a munkát, melyet létrehozna.
Csakhogy nekünk ám s nem kicsiny magoknak!”

*

„A célt, tudom, még százszor el nem érem.
Mit sem tesz. A cél voltakép mi is?
A cél, megszünte a dicső csatának,
A cél halál, az élet küzdelem,
S az ember célja e küzdés maga.”

*

„Csupán a gyávaság
Fogadja el harc nélkül a csapást,
Mit elkerülni még hatalma van.”

*

„Mondottam, ember: küzdj, és bízva bízzál!”

Légy kiválasztott!

Kedves Olvasó!

Olyan történelmi kort élünk, amikor egyetlen emberöltő alatt többet változik a civilizációnk, mint amit ilyen rövid időtávra feltételezhetnénk. Egy élethossznyra való előrettekintés pedig a tudományos fantasztikum világába tett bizonytalan időutazás.

Nem volt még ez így a történelemben, hacsak „a kísértés fájának” próbatételében elbukott emberpár paradicsomból való kitaszításának mítosza végkifejletében nem. Félő, hogy valami hasonló önsorsrontó beteljesítés küszöbét lépi át korunkban az emberiség. Hangsúlyozom – nem a megszerzett tudás és a belőle fakadó technológiák „tiltott gyümölcsének” az átka ez. Hiszen az, hogy az ember ezeket elérhette, s általuk társteremtővé válik, az nem véletlen. Így lett megalkotva, s próbálja ez irányba formálni önmagát. Csakhogy reá és az anyatermészetre nézve e tudás – kellő érettség és felelősségtudat hiányában – végzetes következményekkel járhat. Márpedig, ha e kísértésben is elbukik az ember (nem tudjuk van-e teremtői szándék, vagy kockavetés ez csupán), akkor e játszma véget érhet.

Ezért ha eddig még nem tettük volna meg, legkésőbb most kell feltennünk önmagunknak a kérdést: *mit tehetek ennek elkerülése érdekében?* E nyitott kérdésnek életünk során most már mindvégig a szemünk előtt kell lebegnie és e szerint hozni döntéseinket. Mivel azok, akiknek hatványozottan nagyobb lehetőségeik vannak a tudomány, a technológia és egyéb hatalmi eszközökkel élni és visszaélni, elvakultságukban nem valószínű, hogy felteszik maguknak e kérdést.

Ezért is úgy vélem, hogy hosszú távon a megmaradásunk elsősorban a tudomány és a technológia eszközei feletti ellenőrzésen múlik. Azon múlik, hogy az élet természetes folyamatai ellen ható mindenre elszánt, birtokolni és uralkodni akaró sátáni szellem által vezérelt kezekben maradnak-e e hatalmi eszközök, vagy a társteremtő tudatosságának és felelősségének fokán alkotó Ember és társadalma(i) kezében.

Reményem szerint ezt az embert képviseli Elon Musk, bár ha kellő társadalmi támogatás nélkül nyíltan így folytatja, akkor már nem sokáig. Sőt még azzal egyetemben is eltiporhatják. Hacsak az egész nem egy képmutatás.

Kedves Olvasó, neked most döntened kell! Döntened kell egyrészt afelől, hogy korunk technológiai vívmányainak indokolt és indokolatlan igénybevételével milyen mértékű ökológiai lábnyommal terheled közös környezetünket, másrészt hogy meddig hagyod elmenni azon erőket, illetve rendszert, amely továbbra is a környezetterhelés és egyéb árák építi magát, életet elszívó polipként rátelepedve társadalmainkra a szemünk előtt transzformálja magát egyetemes, totális rendszerré.

Persze mondhatnád rezignáltan, hogy ez ellen képtelen vagy tenni, de ez önbecsapással csak magadat minősítenéd, ahelyett, hogy felelősséged tudatában változtatnál hozzáállásodon, s az élet pártjára állnál.

Nos, szinte biztos vagyok benne, hogy olvasóként azon kevesek közé tartozol, akik már ráébredtek úgy a saját életük, mint a földi élet iránti teljes felelősségükre. S talán már csupán az különböztet meg kettőnket, hogy az egyikünk a közös jövőnk érdekében elkötelezett.

(Ha viszont időhiányra hivatkozva most éppen futóbolondként fogyasztod ezen üzeneteket, akkor jobban teszed, ha zenére váltasz, vagy kikapcsolod a lejátszót, és a légzésed mélységére, ritmusára, a lépteid hosszára, ütemére és a talpad gördülésére összpontosítasz. Hoppá!)

Nem kételkedem a belátásodban, csupán azon döntésed meghozatalában szeretnék segíteni, hogy lehetőségeidhez és hozzáértésedhez mértén mielőbb támogass olyan mozgalmat, vagy legalább légy tagja oly közösségnek (ha az csupán egy egyszerű bevásárló közösségként is indult), amely tagjai már megértettek valami nagyon fontosat – az élet és a valódi közösségek szerves működését.

Ezek az emberek már most alkalmasak lehetnek egy-egy Emberhez méltó társadalom kialakítására, amely hosszú távon garanciája lehet egy önmagára és környezetére veszélytelen emberiség alkotta jövőnek.

Belátom, ez nagy kihívásnak tűnik, de nekünk mint építőknak elég tudnunk, merre vezet a megfelelő út, és a mindenkori legjobb tudásunknak és lelkiismeretünknek megfelelően lépésenként rakni az éppen megalkotható legjobb alapokat.

Persze ez sem kis elhivatottságot igényel, de talán a tudatosságod szintjén már képes lehetsz ennek megfelelni és tevékenyen hozzájárulni. El tudsz szabadulni a vélt mentális kötelékeidről, a korlátozó hiedelmeidről, a fals társadalmi beállítottságtól és megítélésektől. Ne várd, hogy érettebbnek lássanak azok, akik már elindultak ezen az úton; egyikünk sem kész, egyikünk sem tökéletes – nem is lesz az, de törekedni kell rá!

Számos dologban nagyon is kívánatos a többséghez való igazodás, így az együttélés és a kultúránk méltó értékeinek fenntartása érdekében. Ám az oly alapvető kérdésekben, mint az ember és a társadalom fejlődése, talán neked is saját véleményed kellene formálnod. Lásd be, hogy a családon kívül a közösségnek is szüksége van a kritikus és alkotó szellemű véleményedre, az innovatív gondolkodásodra! Ha pedig a környezetemben ez nem elvárás, sőt nem

tanácsos hozzáállás, akkor még a környezetváltáson is el kellene gondolkodnod.

Persze a véleményalkotás csak akkor hasznos igazán, ha azt legalább a témában való tájékozottsággal tesszük, ha képesek vagyunk mások véleményformálásából is tanulni, és akár önmagunkat felülbírálvá folyamatosan fejlődni. E sorok írójának is van mit behoznia e téren, ám a tény, hogy a megszerezhető hozzáértéstől a személyiségi jellemzők lényegesen fontosabbak, a nemes célra irányuló motiváltság pedig a legfontosabb az alkalmasság tekintetében – nos, ezek tudata bátorítson fel és erősítsen meg téged is!

A döntés szempontjából pedig nem az számít, mit látunk ma a környezetünkben és mit nem, hanem ami lehetséges, amit közös igyekezettel képesek lehetünk létrehozni.

Természetesen a fejlett társadalom alapjainak lerakásában (a fejlett közösségek és hálózatuk kialakításával) való közreműködésre látszólag talán kevesen vagyunk alkalmasak, de ahogy mondtam, az alkalmasság legfontosabb összetevője maga a célratörő mély benső vágy. Az a tulajdonság, amelynek megléte kiválasztottá teszi az embert, illetve amely nélkül minden egyéb feltételnek való megfelelés hiábavaló.

Erre az esetleges tulajdonságodra pedig senki más nem képes rávilágítani, mint te önmagad. Még csak abban sem reménykedhetek, hogy esetleg ilyen indítékot sikerül benned ébresztenem, mert az a vágy már vagy benned él, vagy nincs és nem is valószínű a megjelenése felnőttkorban, a személyiségfejlődés lezárultát követően; hacsak az az újjászületésszerű tudatváltásod során és következtében az új éneddel egyetemben fel nem ébred.

Így ha számodra sem közömbös a sorsunk, akkor azt kívánom:

Légy kiválasztott!

Az életünkbe belefér akár évtizedekig futott kisebb nagyobb körök tucatja is. Vizslaként rohangálhatunk egyes szükségleteinkből fakadó vágyaink által hajtva jobbra és balra, amíg a gazdáink bizonyos keretek között hagyják számunkra.

Ám tudatosodva kiléphetünk az ilyen mókuskerékből, ha felvállaljuk annak felelősségét, hogy a továbbiakban önmagunk, azaz inkább az általunk is formált vidéki vagy városi közösségeinkben teremtjük meg a számunkra megfelelő életfeltételeket, közösségi viszonyokat és életformát.

Persze halogathatjuk e döntést, és hagyhatjuk magunkat végérvényesen beszipantani az elhatalmasodó rendszerbe.

Ma még választhatsz, kedves Olvasó!

Hol a helyed!?

Már az ókori bölcsek is megfogalmazták az emberi mentalitástól függő boldogság mibenlétét mint az *érzéki vágyak kielégülése* (hedonizmus), mint a *haszonelvűség nyeresége* (utilitarizmus), mint a művészi, *esztétikai igények kiteljesedése* (esztéticizmus), vagy mint a *morális elvek szerinti egyéni és közösségi élet* (eudaimonizmus).

Akár azt is gondolhatnánk, hogy a boldogságérzet e különböző minőségeinek megélése a személy élete során alakul, fejlődik a szükséglethierarchia szintjein egyre magasabb szinteken jelentkező szükségleteinek kielégítéseként, de ez sajnos nem következik mindebből automatikusan. A boldogság ezen minőségei inkább az egyén gondolkodási, pontosabban jellemző tudati szintjén megnyilvánuló érzelmi, értékrendi beállítottságra, akár megrekedtségére utalnak.

Jó esetben, amikor már egy személy energiái és figyelme felszabadul a hiányszükségletei kielégítésének terhe alól (beleértve az egész családját), és közben az elméjét nem szállta meg kóros szórakozási vágy vagy egyéb függőség, a továbbiakban, a növekedési szükségletei kielégítése során már felemelő energiákra, motivációkra lel. Az ezekből származó öröme pedig felülmúlja az alsóbb szükségleti szinteken tapasztalt jelentőségét. Mindaddig, amíg majd úgy érzi, hogy már nem csupán a kis egyéni életében, családjában honol viszonylagos harmónia, de már a tágabb környezetére, az általa látogatott közösségekre (ideértve a munkahelyet és a szabadidős tevékenységek színtereit) és a társadalmat meghatározó viszonyokra is kivetíti e szükségleti elvárásait.

Jóllehet ez frusztrációval jár, de csupán addig, amíg meg nem válogatja az általa látogatott tereket, és el nem fogadja, hogy ezekben csupán közös összefogással lehetne pozitív változásokat elérni (amennyiben az egyáltalán megfogalmazódna), és meg nem találja a módját, hogy egy tudatosabb közösség tagjaként önmaga is tevékenyen hozzájárulhasson szociális viszonyainak egészséges alapokon történő újjászervezéséhez.

Ha pedig e törekvésében valódi társa van, vagy azokra talál, akkor boldogabb és tartalmasabb szociális légkörben élhetik további életüket.

Megjegyzem, újabb amerikai megfigyelések alapján a jónak ítélt életnek nem szükségszerűfeltétele a tartós boldogság vagy az élet értelmes volta. – Hát igen,

sokan tekinthetnének vissza az egyes életszakaszainkra azzal a megállapítással, hogy azokat a hiányszükségleteink kielégítését meghaladó értelemmel nehezen tudtuk volna felruházni, hiába is tápláltunk magunkban azokat meghaladó ambíciókat. De most változik a helyzet.

A fejlett társadalom létrehozásának kihívása új lehetőségeket nyit számunkra, feltéve, hogy vesszük a bátorságot, és figyelmünket céltudatos, minőségi emberi kapcsolatok kezdeményezésére és elmélyítésére tereljük.

Lehet, hogy ennek érdekében képeznünk kell magunkat, vagy fejleszteni szociális készségeinket, esetleg munkahelyet, környezetet változtatnunk. Mindenképpen jó, ha a tetteinkkel is az orientáltságunk irányába tartunk.

Az is lehet, hogy éppen ott van a helyünk, ahol élünk, ahova az eddigi kapcsolataink kötnek. Talán éppen abban a körben vár életünk tényleges feladata, ahol társainkkal elől járva képviselhetjük azt a szellemiséget, amelyben megkezdhetjük évszázados Csipkerózsika-álmát alvó közösségeink felélesztését és újjászervezését.

Helyesbíték! Ugyan szépen hangzott, de ez már sajnos nem lehetséges. A valamikori közösségek már csupán az emlékezetünkben élhetnek tovább. Ám ami a klasszikus vidéki, békés, természetközeli életformát illeti, amely a földből táplálkozott, és ellátta a várost, az újra kialakítható, sőt nélkülözhetetlen. A nagyüzemi monokultúras mezőgazdaság csak bizonyos keretek közt és feltételekkel elfogadható úgy a gazdálkodási mód, mint a vidéki közösség szempontjából. A termőtalaj életképessége és a biodiverzitás csak a szerves gazdálkodás mellett tud helyreállni. Ahogyan a vidék népességét is csak olyan emberek alkotják, akik képesek megfelelően, alázattal viszonyulni a földhöz, az azt megmunkáló emberhez és a természeti környezethez – bármilyen egyéb tevékenységgel is keressék a kenyerüket, vagy mulassák ott az életüket.

Összességében főleg az átlátható, személyes kapcsolatoknak köszönhetően a vidéki életformánál képzelhető el legkönnyebben olyan minőségű közösségi kapcsolatok létrejötte, amelyek megfelelnek a fejlett társadalom emberi viszonyainak. Mert ugyan a városi ember lehet toleránsabb, befogadóbb, haladóbb szellemű, de urbanisztikus környezetét oly mértékben áthatja a technológia, a verseny és a szórakozás, illetve a fogyasztás szelleme, hogy mindez taszítja tereiből a fellélegezni vágyó, megtisztuló ember kiterjeszkedő szellemiségét. Ennek okán úgy vélem, hogy a nagyvárosi lét emberi és közösségi viszonyai a vidékivel ellentétben kevésbé lesznek kiforrottak, elmélyültek, tartósak, s talán kooperatív szelleműek, de inkább szabályozottak, sokrétűek, szerteágazók, felületesebbek, változékonyak, és színesebbek, ahogyan manapság is.

Viszont a kihívás szinte ugyanaz mindkét közegben: bevonni az embereket a közösségük dolgainak igazgatásába. Tudatosítani felelősségüket, érdeküket a társas és kollektív emberi viszonyaik morális alapokon történő alakításában; hogy ne rideg szabályoknak való alávetettséggel helyettesítsék a bizalmat, mert azok már nem emberi kapcsolatokat szülnek.

Márpedig e ponton a mi érdekeink élesen eltérnek a globalizációs erők

szándékaitól, amelyek elvetették a tényleges demokráciát mint a társadalom szerveződési alapelvét; amelyet most visszasan kiforgatva akarnak felhasználni ellene azt a látszatot keltve, hogy minden további kényszerű lépés a globális biztonság érdekében történik, és ezért mostantól kötelezően engedelmessé kell „a többség érdekében” születő szabályaiknak. Nem kis meglepetések elé nézünk a közeljövőben, talán még az alvajárók is felébrednek!

„A képviseleti demokrácia már nem kielégítő az uniós polgárok számára, ezzel kapcsolatban általános elégedetlenségérzés figyelhető meg. Ez az elégedetlenség különböző jelenségekben gyökerezik. Először is a globalizációhoz való alkalmazkodás nehéz feladatából származik, másodsor pedig a jóléti államok lerombolásából, ami megrendíti a képviseleti demokráciát. Harmadsor, az emberek egyre kevésbé hisznek a kormányok problémamegoldó képességében. Negyedsor, nő a »politikai fogyasztói magatartás«, a képviseleti demokrácia pilléreit jelentő politikai pártok és szakszervezetek tagsága csökken. Ötödször, a polgárokat csak a választási években vonják be a döntéshozatali folyamatba, amikor szavazniuk kell, a választások között pedig az emberek meglehetősen korlátozott mértékben tudják befolyásolni a politikusokat. Hatodsor, a részvétel hagyományos politikai módozatai, úgymint tagság valamely pártban, már nem vonzzák az embereket, hiszen nem érzik úgy, hogy a politikusok képviselnék őket” – idézet Sarah van Doosselaere *Részvételi demokrácia, civil és szociális párbeszéd* című tanulmányából, amely a Fondation pour la Solidarité megbízásából készült még 2004 augusztusában, az uniós csatlakozásunk évében. Történt azóta valami pozitív elmozdulás a felsorolt tényekben?

Nem kommentálva a fenti idézet közel húsz év elteltével ma még hatványozottabban érvényes megállapításait (amelyek tudtommal kellő visszhang nélkül maradtak), hanem konkrét megoldást keresve e mindannyiunkat veszélyeztető általános problémára biztosan állíthatom, hogy a mai, visszaéléseket szülő képviseleti demokráciáról alulról szervezett részvételi demokráciára kell áttérnünk előbb helyi szinteken (ahol lehetséges, akár közvetlen részvétellel), majd a politikai tömörüléseket, politikusokat kiszorítva az államszervezet teljes testületéből.

A továbbiakban nem engedhető *az oszd meg és uralkodj!* politika pusztító individualista játszmája, hogy a választóiktól kapott mandátumukkal felruházott képviselőink a köz érdekeivel párhuzamosan vagy ellenében, döntési szabadságukkal visszaélve saját és csoportérdekeket képviseljenek, szolgáljanak ki, netán külföldi érdekeknek vessék alá magukat.

Ezért a fejlődni kívánó társadalmaknak a továbbiakban nem politikusokra van szükségük, hanem az állami apparátus területein dolgozó szervesen együttműködő minél jobb, lojális szakembergárdákra, valamint olyan tudatos polgárookra, akik regionális és helyi szinteken a szubszidiaritás elve alapján közösségként önállóan döntenek, országos szinten pedig delegált szakembereik képviselik az ugyancsak általuk elfogadott elveket és döntéseket, azok

újrátárgyalás nélküli megváltoztatásának lehetősége nélkül – az evidens csalóknak meg nem jár kegyelem.

Ez ugyan nehezkesebb és időigényesebb döntési és törvényhozási folyamatokat eredményez, de kizárja az azok során történő korrupciók és egyéb visszaélések lehetőségét, ahogy a parlamenti képviselők napjainkig látható szégyenteljes, szemérmetlen, olykor nemzet- és hazaáruló, de felelősségük tekintetében következmények nélkül maradó magatartását.

Nem csoda, hogy a tájékozott választónak olyan érzése van, hogy ezek többsége csupán közpénzekből, kétes támogatásokból, korrump pályáztatásokból és kenőpénzekből finanszírozott legális bűnszervezetek tagja – miért szavazna hát rájuk?

Ám ehhez előbb helyi szinteken kell megszervezni, hogy a képviselői ülések csak nyilvánosak lehessenek, egyrészt a választók korlátozott számú személyes jelenlétével, ugyanakkor elektronikus csatornán megosztott élő közvetítéssel, amelyre bejelentkezve ugyan moderátor közvetítésével, de az illető önkormányzat választói feltehessék a témába vágó kérdéseiket, és figyelemmel követhessék a szószólójuk nevükben történő eljárását és a tárgyalás egész folyamatát.

A szigorúan szakmai megítélést, vitát igénylő kérdések kivételével a közösség választóinak képesnek kell lenniük a közös döntéshozásra, amit élő, elektronikus szavazás lehetőségével biztosítani lehet és kell számukra. Majd ez felkelti az érdeklődést a közös ügyeink iránt. Ez majd megmutatja, kik érettek, kiknek jár valójában a választójog. Mert aki azzal nem tud önállóan élni, vagy nem akar – annak nem is járna. Ezt már ma is meg lehetne lépni az önkormányzatoknál, ha volna elég bátorság a megosztó, korrump, élőködő és diktatórikus pártvonal kiiktatásához. Lehet ennek bármilyen akadálya? Kerül ez egyetlen fillérbe is?

Nyilván ez országosan nem megy egyik napról a másikra, de amint a közösségi kérdésekhez való passzív hozzáállás a választójog csorbulásával vagy egyéb hátrányos megkülönböztetéssel jár majd, úgy kialakul a közösség azon felelős rétege, amelyhez tartozni magasabb értelmet, tudatosságot, ha úgy tetszik, rangot ad majd a közösség e tagjainak. Ily módon elképzelhető, hogy az emberek szélesebb köre tudatára ébredjen közösségük, népünk mindennapjai, sorsunk felőli közös felelősségének és a kollektív dolgainkban hozott döntéseink összekovácsoló erejének, felemelő szépségének.

Ellenkező esetben tudatossági szintünk lemaradása kontinensünk egyes népeihez mérten csak tovább fog fokozódni. Legfeljebb a külső és belső propagandaháború zavarában azt még nehezebben érzékelheti majd a fölhözragadt ember.

Miután arra érett társainkkal kialakítunk nagymértékben független közösségeket, amelyek már olyan alapokon, emberi és közösségi viszonyokon szerveződnek, mint amelyeken a fejlett társadalom szerveződhet, onnantól azoknak generációváltásoktól függetlenül egy folyamatosan homeosztázisra törekvő élő szervezetté kell válniuk (alkalmazkodóképességük által önaktualizálóvá, önszabályzóvá); és a továbbiakban minden tagjukkal

egyetemben már csupán arra kell majd összpontosítani, hogy újdonsült alanyaikat hozzásegítsék Emberré érésükhöz, valamint felelős közösségi, társadalmi szerepeik felismeréséhez s felvállalásához azáltal, hogy önálló gondolkodású egyénekként is képesek legyenek az egyes közösségek és az általuk alkotott társadalom szerves tagjaivá érni. Ahogyan ezt az élet egyetemes törvényei minden életrevaló szervezettől megkövetelik a faj és életterének sikeres fenntartása érdekében.

Az, hogy a jól működő közösségek szoros együttműködése során mikor transzformálják magukat egy nagyobb szervezeti formába – az érettségi állapotuktól és hálózatuk erejétől függ majd. Ez esetben első formális lépésként kisebb-nagyobb települések alkotta szövetségi szervezet létrehozása volna célszerű. Ennél egyelőre nem szükséges tovább terveznünk. Látni viszont igen!

A másik, látszólag nem témába vágó gyakorlati kihívás olyan szervezési kérdések felvetése és megoldása, amelyek a (vidéki) közösségek életképességét, lehetőségeit a gazdasági erejük által támogatja. Például olyan kisebb térségi gazdasági egységek, szolgáltatóközpontok, feldolgozók létesítésének a kérdése, amelyek a helyi gazdasági résztvevőkkel kölcsönösen erősítenék egymás piaci szerepét. Mondjuk az általuk külön-külön megtermelt élelmiszeripari alapanyagoknak a magasabb hozzáadott értéket jelentő késztermékké való feldolgozását, azok jobb feltételekkel történő értékesítését; a megfelelő tárolási feltételek biztosításával, akár szezonon kívüli magasabb árértéken.

Vagy a kisszövetkezeti gazdasági forma bevezetése, mondjuk, olyan területeken, amelyek közvetlen gazdasági haszna ugyan nem jelentős, ám hiányuk visszafoghatja az elsődleges gazdálkodási tevékenységek hozamát, eredményességét. Ilyen például a méhészet mint a legjelentősebb beporzó rovarközösségek fenntartója, amelynek fontossága nem vitatható, de a jelenlegi központi támogatás nélküli fenntarthatóságuk megkérdőjelezhető. Márpedig támogatás ide vagy oda, ezekre is szükség van.

És így tovább, folytathatjuk a példákat, amelyeket minden, a témában jártas józan elemző kikövetkeztethet.

Magyarán a fejlett vidéki közösségek lehetőleg ne csupán az élelmiszer-alapanyagok és friss termékek előállításából vegetáljanak, hanem a tevékenységük által magasabb hozzáadott értékeket biztosító késztermékek előállításából is gyarapodjanak, valamint azok kereskedelmét is lehetőleg maguk szervezhessék. S persze az otthonról való munkavégzés mai lehetőségeinek köszönhetően korántsem az erdő-, a tó- és a mezőgazdaság meg a kisüzemi élelmiszer-feldolgozás az egyetlen lehetőség a vidéki életben, ahogyan a korábbiakban is színesebb volt a kép.

Kedves Olvasó, egy parányi gondolatébresztőt olvastál azon első feladatokból, amelyek ránk várnak. A képességeid és hozzáértésed függvényében folytathatod azon tennivalók és lehetőségek megfogalmazását, amelyekre jobban rálátsz a környezetemben, és amelyek megvalósításában képes volnál közreműködni. Ezek lehetnek majd a személyes kihívásaid. Ám mindez lehetőség is egyben az életed legnagyobb projektjében való részvételre.

Hogyan is válaszolt a kőfaragó az ég felé emelve tekintetét, amikor a látszólag egyszerű tevékenysége felől kérdezték?

– „*Katedrális építünk!*”

Nos, hol a helyed!?

Alkossuk együtt objektív alapokon!

Ahány céllal alakult érdekközösség, szervezet, annyi különböző érték és érdek mentén működnek, de a közös szerveződési alapok realitással való egybevágása nem szokott kérdés lenni, legfeljebb tevékenységük szerepét, (társadalmi) hasznát és előnyeit hangsúlyozzák.

Meggyőződésem, hogy az említett feltétel sok esetben a legnehezebben tartható kritérium volna. Például a párkapcsolatok többségében már kezdődhetne is a visszaszámlálás, ha a felek a valóságot tekintenék viszonyítási alapnak akár önmaguk, akár a párjuk, vagy alakuló kapcsolatuk megítélésében. De mivel kapcsolatuk kezdetén sajnálatos módon nem szoktak a valósággal kellő mélységig szembenézni, amikor a kölcsönös egybevágás és a közös értékrendi bázis tisztázásának a legfőbb ideje volna, ennek elmulasztásával előre megalapozzák szövetségük bukását. (Tapasztalatból mondom – ezt is.)

Az ilyen „mulasztás” kicsivel lassúbb lefolyással talán, ám hasonló hatással lehet a közösségek, szervezetek belső viszonyainak alakulására is.

Jól működhet egy-egy kapcsolat azon kompatibilis értékek alapján, amelyek kölcsönösen elfogadottak, és amelyek a felek értékrendjében hasonló súllyal képviseltek. A kérdés: van-e elegendő súllyal bíró ilyen közös kapcsolódási pontjuk, metszetük a megosztottság, a szerteágazó érdeklődés és érdekek világában; s képesek-e megfelelően ápolni, megújítani, akár fejleszteni, gyarapítani e kapcsolódási szféráikat az élet sodrában? Rendelkeznek-e ehhez kellő készségekkel, vagy csupán abból gazdálkodnak a továbbiakban, ami számukra adott, ám folyamatos ápolásra, megújításra szorulna az amúgy is változó külső és belső viszonyaikban – szervezet esetén gyorsan változó világunkban?

Egy közösség vagy államalkotó népesség nem szerveződhet pusztán utilitarista szemléletben vagy közvetlen anyagi érdekek mentén, mint egy gazdasági társaság, hanem elsősorban általános emberi és közösségi értékek alapján. Ezért közös útjuk, jövőjük ezen egységes értékek elfogadásával alapozható meg legmélyebben, kerülve mindenféle homályos, ideológiai alapot (az egyházak kivételével, amelyek ily egységes, tisztázott alapok híján fragmentálódó részei akár évszázadokig, évezredekig is vitatják egymás eltérő hitbéli felfogásait, alapjait).

Elrettentő példa erre az Egyesült Államok is, amelynek az alkotmánya ugyan

széles körű emberi jogokra, sőt Istenre hivatkozva alapozott, a gyakorlatban viszont az említett haszonalapú gondolkodás igazgatja, s ennek romboló következményei lassan, de biztosan felemésztik a társadalmuk szövetét. – Hol van már az amerikai álom?! (Ma talán még Kínában, ami az üzleti lehetőségeket illeti.)

Napjainkban az euroatlanti államvezetők ugyancsak megkérdőjelezhető irányba terelik polgáraikat. A világ ma még talán fejlettebb része nem csupán a jóléti állam, de a demokratikus társadalmak leépítésének útjára lépett – pontosabban egy álcázott diktatúra útjára. Mindezen országokban nem fog soká várni magára az ellenállás és a polgári engedetlenség.

Jómagam azon a véleményen vagyok, hogy akik a béke, a kölcsönös megértés és a nyertes-nyertes alapú együttműködés szellemében kívánnak együtt élni, egyensúlyban az élő környezettel, azoknak szerencsésebb egységes, egyetemes értékeken és a realitásokon nyugvó (világ-) szemlélettel tenni azt.

Tehát egy olyan társadalmi szerződés hivatkozási alapjai, mint egy fejlett társadalom alkotmánya, még apró részleteiben sem mehetnek szembe az objektív valósággal. Annak csakis hiteles forrásokat szabad figyelembe vennie a társadalom eszmei alapjainak eredeztetéséhez és a közösség minden tagja által elfogadandó egyetemes alapértékek mentén való működéshez. Aki és ami ebbe nem fér bele, az maradjon kívül, és ne lehessen ideológiai erőszak eszköze, ahogyan elszenvedőjének sem kell lennie senkinek!

Tudomásul kell vennünk, hogy az ember már messzire jutott attól a bizonyos mitikus fától, amelynek gyümölcsébe belekóstolva az az elméjét megnyitotta. Nem a pusztá kísértésért lett e fa a tudás szimbolikus forrásának kreálva. Mint ahogy az Alkotó a tudását, világteremtő-formáló információit sem egy helyen tárolja.

Nehéz e témáról nyíltan véleményt formálni, mivel tiszta vizet csak úgy tölthetünk egy kehelybe, ha előbb kiöntjük belőle a zavarosat – ami bizony sokakat sérthet, de itt az ideje. Ezért el kell döntenünk végre, mire van ténylegesen szükségünk, mely szellemiségi alapok szolgálják valójában az együttműködést, a békét, az életet, és melyek a meg nem értést, az összeférhetetlenséget, az ellenségeskedést, az elnyomást, az erőszakot és végső soron a szinte kizárólag populista báránybőrben mutatkozó sötét sátáni oldalt.

A történelmi tények már megalapozták a helyes döntésnek e kérdésben, csak legyen ki megismerni, feldolgozni és belátni őket, majd világosan kimondani végre azok ugyancsak tényszerű tanulságait – mert ettől, mint valami elítélendő cselekedettől, ódzkodik a hamis társadalmi játszmákba bevont képmutató közvélemény.

A Hogyan látom a világot? című könyvében foglalt válogatott leveleiben Albert Einstein nem csupán az élet egy-egy területéről, a társadalom és a politika néhány kulcsproblémájáról szól röviden, hanem a tudományról, benne a fizika tudományának fejlődéséről, meghatározó nagyjainak szerepéről és elméleteikről, amelyekre támaszkodva megalkothatta az egyesítő speciális relativitáselméletét. Ezáltal létrehozva egy olyan elméleti alapot, amelyen a fizika tudománya még a

mai napig is szinte zökkenőmentesen „működhet”.

Noha nem vagyok fizikus, sem más reáltudomány képviselője, mégis él bennem annak őszinte igénye, hogy megértsem a világ fizikai, biológiai, valamint szellemi környezetünk változásait szervező alaptényezőket. Főleg azokat a dinamikus információkat, amelyek ugyan nincsenek úgy „kőbe vésve”, mint egyes alapvető fizikai jelenségek (mint például a fénysebesség konstans volta a világegyetemben vagy a gravitáció), ám amelyek egy-egy adott térben és időben történő kölcsönhatásainak kombinációi bizarr változatosságú szerveződéseket eredményeztek és eredményeznek a világegyetemben, és még pazarabbakat itt a Földön. Azokat a szervező információkat – azaz „teremtő és pusztító” erőket –, amelyek eredetét az ember valaha szűkös ismereteinél és naivitásánál fogva a megismerés határain túli megszemélyesített entitásoknak tulajdonította.

Márpedig e szemléletmód – még ha inkább egy tudat alatti félelemből fakadó társadalmi játszmának köszönhetően is – sajnos máig él. Sőt a kvantumfizika egyes újabb ismeretei felületes értelmezésének vagy önkényes félremagyarázatának köszönhetően reneszánszát éli. Ezért is szükségeltetik a makro- és mikrokozmosz „működési elveinek” viszonylag egyszerű, objektív megközelítése, amely felfogásához szükségesek ugyan fizikai, biológiai és egyéb alapismeretek, ám mégsem kell egy-egy tudós kutató intelligenciájával és ismereteivel bírunk. Mert akkor mi, a hétköznapi emberek – e kutatókkal ellentétben – továbbra sem leszünk képesek egységes elvi hullámhosszon, széles körben együttműködni. Mert akkor egyesek még a megismerhető világ jelenségeit is hitbéli magyarázatokkal igyekeznek elfogadtatni, ahogyan azt eddig is helytelenül tették.

Holott világunk azon korszakváltáshoz érkezett, amikor bolygónk intellektuális rétege vagy felvállalja a felelős társteremtő szerepét, és megpróbálja e felelősségi szintre terelni az emberiséget, vagy továbbra is a telhetetlen sátáni szellem által vezérelten, megosztottan és közönyösen végleg a tudatlanság sötét kráterébe taszítja s elveszejt *azt* és önmagát.

Ezért a számunkra elérhető tisztánlátásra való törekvés közös felelősség kell, hogy legyen!

Korunkban talán már senki előtt nem kérdéses az anyag és az energia oly szoros kapcsolata – durva, de érthető hasonlattal élve –, akárcsak a víz halmazállapotai között feszülő.

Minden anyag rendelkezik bizonyos minőségű és mennyiségű energiával – tömegétől, viszonyított helyzetétől, szerkezetétől, halmazállapotától, összetételétől, molekuláris kapcsolataitól, (ha van) rezgésszámától, polaritásától és még sorolhatnánk, mi mindentől függően.

A másik végétől közelítve a dologhoz, minden energiának, információnak van valamilyen hordozója, mint az egyes atomok, molekuláris szerkezeteik, ezek tömegei stb. Felfogásomban ezek képviselik a statikus, kötött vagy „nyugalmi” energiákat, amelyek szerkezete viszonylag tág külső feltételek mellett stabil, magától nem változik, és ezek hordozóit általánosan anyagnak nevezzük.

Eddig talán egyetértünk.

Ám az atomok egyes alkotórészecskéinek tulajdonságai – kísérletek során is bizonyíthatóan már nem csupán anyagi természetűek. Gondoljunk csak itt a részecskegyorsítókban zajló atomok vagy atommagok ütköztetésénél, besugárzásuknál felszabaduló és detektált atomi szerkezeteket alakító vagy alkotó általánosan ismertebb részecskékre, mint az elektronok, kvarkok és fotonok, amelyek önmagukban már nem maradnak neutrális helyzetben, mivel jellegzetes energiáikkal és más általuk képviselt információkkal bírva „reaktívak”. Tehát tulajdonságaik végett dinamikus energia- vagy információegységekként is felfoghatók. Sőt közülük egyesek már csak így foghatók fel, mint a fent említettek közül éppen a fotonok.

De vajon mi hordozza azon információkat, a természettörvényekként ható „programokat” vagy csupán szabályszerűségeket, amelyek szerint nemcsak a legparányibb részecskék viszonyulnak egymáshoz, de amelyek alapján a makrokozmosz is szerveződik?

Nos, véleményem szerint nem volna bölcs dolog e természettörvények és törvényszerűségek forrásait és építőelemeit – egyszóval szervező információit – máshol keresnünk, mint éppen az említett és a kevésbé közismert elemi részecskékben, az általuk alkotott mezőkben, s az általuk egyre összetettebben szerveződő atomi, majd anyagszerkezetekben; valamint az ugyancsak általuk egyre magasabb fokon szerveződő élettelen és élő világ egyre összetettebb és változatosabb szinteken történő végtelen kölcsönhatásaik lehetséges szerveződési és bomlási kombinációinak jelenségeiben.

Vagy talán nem eléggé logikus, hogy a világegyetem legalapvetőbb szervező potenciáljai már éppen ezen elemi töltés-, illetve elemi kvantuminformációkban kódoltak – mégpedig éppen a specifikus elemi tulajdonságaik által?

A részecskefizika belátható, kísérletileg bizonyított területein a részecskék közti kölcsönhatásokat a kvantumelmélet (éppen korrekcióra váró) standard modellje írja le. Hétköznapi emberként ezt nyilván nem ismerjük, meg nem is volna számunkra könnyen értelmezhető; de annak belátását talán mégiscsak elvárhatjuk magunktól, hogy a világot alkotó legparányibb építőelemek és kölcsönhatásaik bizonyára a legmeghatározóbb szervező információelemeket hordozzák magukban és jelenítik meg, még ha időben olykor korlátozott (mérhetetlen rövid) ideig is. Ahogyan az univerzum további, egyre összetettebb, ám épp ezért egyre alsóbb szintű szervezőpotenciáljait ezen elemi információkból és hordozóikból szerveződő mezők, egyre összetettebb részecskék, elemek, molekulák (mármint anyagi jellegű szerkezetek) hordozzák az újabb, harmad-, negyed-, x-szintű szerveződések és szervezőpotenciálokat – azaz egy bizonyos térben és időben együtt ható „természettörvények ötvöseit s egyben ötvözeteit” megjelenítve.

Az egyes részecskék, anyagok információtartalmának nagysága általában arányos az illető részecskék, mezők s anyagok szerkezeti összetettségével, és akár hatványozottan arányos az anyagok egyre magasabb fokon lévő szervezettségével.

Ugyanakkor minél egyszerűbb egy kvantuminformációt megjelenítő „részecske”, egy jelenség vagy anyag információtartalma, azaz szervezőpotenciálja, annál meghatározóbb erejű természettörvényszerű szervezőerőt (immanens potenciált) kódol, és fordítva. Minél összetettebb egy információtartalom, annál érzékenyebb, labilisabb, ezáltal annál bizonytalanabban ható, csupán törvényszerűségi szervezőpotenciálja alapján történő szerveződéseket eredményezhet, mint például a nehezen bejósolható légköri jelenségek esetében.

A világunkat tehát elsősorban a legalapvetőbb, olykor időben korlátozottan megnyilvánuló természettörvények, viszonylag egyszerű, ám annál totálisabban ható kvantuminformációkat, elemi töltéseket, tömegeket hordozó részecskék, mezők és azok mérhetetlen, tömegjelenségei által megnyilvánuló és ezek szerveződéseinek információáradatai „irányítják”, azaz inkább szervezik kezdet és vég nélküli folyamatos mikro- és makrokozmoszusi jelenségekként; a Földön pedig egy folyamatosan változó, újjászerveződő gigantikus mandalaként.

Ezért Einsteinnek látszólag ellentmondva azt is mondhatnánk, hogy a Teremtő igenis kockajátékos, és amit egy-egy dobásakor az éppen markában lévő különböző „kockái” oldalainak variációi csak kihozhatnak, mindazon eredmények lehetségesek. Ám kockáinak száma és fajtái egy-egy hatáskeresztmetszetben adottak, ezért „dobásai” nagyon is behatárolható eredményekhez vezetnek. Sőt a kocka hasonlatával élve, a Rubik-kocka példázza a legjobban, hogy a hozzá nem értő számára végtelennek tűnő, átláthatatlan variációk a szakavatott elméjében nagyon is korlátozott, néhány szabályszerű, ismétlődő képletként nyernek objektív jelentéseket, amit akár vakon, másodperceken belül bizonyítani is képes a kocka oldalainak hibátlan kirakásával. Ez persze korántsem érvényes a szellemi világra.

Tömören összefoglalva: mindebből az következik, hogy a világon, a világegyetemre legmeghatározóbban éppen a legegyszerűbb, legalapvetőbb részecskék információi által megjelenített természettörvények hatnak; és ellenkezőleg, a legösszetettebben szerveződő anyag az (összetettségében talán a makrokozmoszt is felülmúló) emberi agy vagy akár az emberi társadalom (vagy a földi élet mint globális élő szervezet) annak is a legmagasabb rendűnek tartott morális és transzcendens információi a leglabilisabb szervezőpotenciálként – többnyire legfeljebb törvényszerűségként hatnak az objektív valóságban.

Feltéve, hogy meg nem jelenik – szerveződik – egy egységes, a korszellem mátrixában alakuló magasabb civilizációs tudat, amelynek alapfeltételeiről szól az *Ébredj velem! – Az Egyből az Egységbe* című könyvem.

Bár magam is belátom, hogy a világunk sajnálatosan egyre erőteljesebben az ellentétes pólus irányába örvénylik köszönhetően azon zabolátlan, szabályozatlan, egyoldalúan racionális erőknél, amelyeket a mesterséges intelligencia életünk lassan majd minden területén történő rendszerszintű bevezetése maximális nyereséggel és totális hatalommal kecsegtet. Útját állva ezáltal az egyén kiegyensúlyozott mentális és spirituális fejlődésének, egyben a társadalmak és a civilizáció természetes fejlődésének, amelyek valós

lehetőségeire még csak rá sem eszméltünk; és most már nem is nagyon tehetjük, amennyiben ezek ismert és ismeretlen irányítói visszafordíthatatlanul a mesterséges fejlődés irányába kényszerítik a világunkat.

Jogos-e tehát a konklúzió, hogy ha az energiamegmaradás törvénye a valóságot fejezi ki, tehát az energia és az anyag nem vész el, csupán kölcsönösen átalakulnak, akkor a világegyetem akárhányadik újjászületésével kapcsolatban sem szükséges transzcendens szervező információkat és azokat képviselő, a világegyetemtől független információhordozókat feltételeznünk?

Tehát az ember által természettörvényeknek nevezett szervezőerők származtatása nem igényel más magyarázatot, mert azok úgy épülnek fel, úgy hatnak, mint a természetes szervező-információhordozók s közegek, mezők kölcsönhatásai. Tehát bizonyos részecskék, illetve energiák-erőterek a pillanatnyi pontban s időben ható tulajdonságaik, egymáshoz viszonyított arányaik és további összetevők kölcsönhatásainak lehetséges kombinációiként nyilvánulnak s nyilvánulhatnak meg a világegyetem egyes rétegeiben a valószínűség törvényszerűségei alapján, de semmiképpen sem tervezett vagy irányított programszerűen. (Látszólagos kivétel az élő szervezetek fajra jellemző szerkezeti felépítő programjainak szervező információi, amelyek a genetikai állomány építőelemeiben, a kromoszómákban kódoltak ugyan, ám az öröklődés „szabályainak” és a spontán változásoknak, mutációknak megfelelően ugyancsak módosuló, nem statikus és nem közvetlen külső hatásokra szerveződő örökítő-, illetve szervezőprogramok.)

Az eddigiek alapján fel kell tennünk azt a kérdést is, vajon mi hordozza az olyan szervező információkat, mint a már említett morális törvények és ideák. (Nem az emocionális jelenségek, mert azok már az élővilág magasabb szintjén megjelennek.)

Nos, véleményem szerint ezek az összetett (közösségi) szellemi kreációk, hiedelmek csupán a familiáris szintet meghaladó – legalább a törzsi szintű szociális evolúciót elérő – közösségi formák megjelenésével párhuzamosan jelenhettek meg világunkban, pontosabban az ember világában, mivel ezek jelei az élettelen és élő világban másutt nem tapasztalhatók, csupán a már viszonylag fejlettebb gondolkodású ősi emberi közösségekben, a transzcendens szükségleteik kialakulásának jeleiben.

Lehetséges tehát, hogy ezen szellemi információk kibocsátója és alaphordozója mégsem valami természetfeletti entitás, hanem egyszerűen éppen a legmagasabb szinten szervezett anyag, a már elvont gondolkodásra is képes emberi agy volna? Pontosabban a már morális alapokon is szerveződő mentalitás? Még pontosabban – a már tisztább látásnak megnyílt elme által megnyilvánuló és önmagát kreáló, kiterjeszkedő szellemiség?

Tehát lehetséges, hogy a szellemi lényyszerű isten csupán egyszerűen az evolválódó emberi agy, illetve annak ugyancsak fejlődő elvont gondolkodási képességeinek az egyik mágikus, ámde szükségszerű absztrakciós teremtménye volna, és nem fordítva?

Itt jegyzem meg, hogy a teremtő folyamatok látásmódban, az univerzum makro- és mikrokozmosz dimenzióiban, köztük az élet rétegeiben zajló, a kvantuminformációk immanens összetevőiből felfejlődő természettörvények által indukált folyamatos, szerves és szervetlen, többszörös és többszintű – a kiterjeszkedő univerzum ciklusán is túlmutató organizációk végtelen szerveződési és visszaszerveződési láncolata.

Továbbgondolva: *a teremtés*, a létező dimenziókban az immanens kvantuminformációkból felfejlődő természettörvények által változó univerzumok láncolatán átívelő végtelen anorganikus és organikus, multiplex organizáció és reorganizáció volt(!) – amíg az ember az érzelmi, helyesebben az emberiség a megnyíló szellemi s értelmi dimenzióival társteremtővé válva létre nem hozott egy-egy új, varázslatos kollektív szellemi és intellektuális homo-intelliverzumot, illetve korunkban az immár önmagát szervező újabb teret – a digitális multiverzumot. (Csak csöndesen jegyzem meg, hogy eddig is volt és van sok milliárd emberélethossznyi személyes lelki világ és a lángelmék spontán s akaratlagosan is szerveződő, kiterjeszkedő, végtelen gondolatvilágai. Segíts, hogy a jövőben is fennmaradhassanak!) Ám ez utóbbiak időtartama ugyancsak korlátozott, mivel az emberiség hosszabb fennmaradása esetén sem élhetik túl a világegyetem jelen ciklusát – ahogyan más, eltérő civilizációk sem. Ám egy újabb világciklus alatt mindez, minden más eshetőségekkel egyetemben újrászerveződhet.

Anélkül, hogy bárkinek is a vallásos meggyőződését sérteni kívánnánk (ám az objektív valóságról alkotott szubjektív képünk megjelenítését nem korlátozhatja a másik ember sem az objektivitáson, sem pedig vallásos vagy más ideológiai alapokon kialakult vagy átvett, ugyancsak szubjektív meggyőződése), világosan kimondhatjuk, hogy az ember által pozitívnak és negatívnak beállított természetfeletti entitások az emberi elme tudatlanságából, a lélek magányosságából, a halálközeli élményeiből, módosult tudatállapotai alatt megélt félelmeiből, a gyengeségei és reményei szülte kivetítésekből alakuló, egyéni és kollektív alkotású, csupán körülírható fogalmi lények. Ellentétben a törzsi társadalmakban élt természetvallásokban hódolt népek még primitív absztrakciós képességeivel – jó esetben élő és nem aranyból formázott – egyes természeti lényeket istenként tisztelt elképzeléseivel.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán, és az emberi elme szülője és hordozója lett mindazon nemes morális és – igen –, transzcendens törvényeknek s információknak, amelyeket az ember kezdetektől fogva egy magasabb rendű forrásból kívánt származtatni, arra hivatkozva hirdetett – ezzel is igyekezve alátámasztani azok fontosságát és magasabbrendűségét az ego és a tudatlanság sötétségében ragadt, hagyott embertársai előtt.

De vajon kell-e e színjáték? Tolerálható-e, ha társadalmi játszmájának függőségi szinten való erőltetése minden egyes felcseperedő útkereső gondolkodását hátráltatja, ferdíti, s olykor a józan eszét is elveszi? Elfogadható-e, ha kegyetlen, örült terrorcselekedetek elkövetésére s háborúkra fanatizálja őket

még most is, amikor az emberiség sorsát már egyetlen gombnyomás eldöntheti, holott az objektív valóságra kellene már végre ráésmélnie, hogy elkerülhesse még mélyebb tudatlanságba sodródásának végzetes következményeit(!)? Mert sajnos van, ami még a halálnál is rosszabb.

Jóllehet az említett spiritogén, morális törvények nem oly tökéletesek, és korántsem hatnak oly totális erővel, mint a természettörvények, az ember mégis ezeket nevezi inkább isteninek, és ezekre hangolódva a legbüszkébb.

Akár okkal büszkélkedhetne is velük az ember, az emberiség, ha azokat tökéletlenségük ellenére úgy be tudná tartani (azok szerint élni), ahogyan azt a természettörvények „megkövetelik maguknak” – amelyeket szinte lehetetlen megkerülni, kijátszani veszélyek és végzetes következmények nélkül.

E fejezetben leírtakat az *Ébredj velem! – Az Egyből az Egységbe* című könyvben már hasonlóan kifejtettem. Ám tartalma viszonylag egyszerű megközelítést, elméletet tolmácsol a laikus számára a világot teremtő, folyamatosan alakító energiák és információk többretegű komplex összefüggéseinek könnyebb befogadásához, ami nélkül nehezen képzelhető el e tényezők helyes származtatása. Mint ahogy ennek híján még a divergens gondolkodás által kiterjedő megismerés szülte, de már objektív alapok felé konvergáló világlátás és kölcsönös megértés kialakulása sem. – Márpedig a széleskörű, valódi egység csakis objektív alapú lehet.

Utószó

Zárásként nem kívánok magasröptű gondolatokkal élni, csupán az elme befogadói merevségén lágyítani.

Az talán könnyen elfogadható állítás, hogy ha létezik is valamiféle lélekvándorlásnak nevezett jelenség, az semmiképpen sem járhat a személyiség továbbvitelével, hiszen az esetben gyakorlatilag mindannyian Ádám vagy Éva személyiségének hordozói volnának, képletesen szólva (vagy többszörös tudathasadásosok, amire viszont létezik példa). Ami annyiban igaz is, hogy akikhez a természet vagy a teremtőjük kegyes volt, azok biológiai szinten a környezet megítélésével megegyezően egyértelműen férfinak vagy egyértelműen nőnek érezhetik magukat – e két nemi pólus minden biológiai és lélektani jellemzőivel s velejáróival egyetemben.

Akiket viszont kevésbé sarkos nemi jellemzőkkel hozott a gólya, azok ugyanúgy eljuthatnak a két, egymást kölcsönösen kiegészítő biológiai adottság jelentőségét elsöprő valóságig. Mégpedig annak felismeréséig, hogy a fejlett ember minőségeinek már vajmi kevés köze van a biológiához. Hiszen amíg a nemi szerepek megélése döntően a hiányszükségleteink szintjein történik és teljesedhet ki, addig a növekedési szükségleteink kielégítése során a nemiség szerepe szinte irreleváns. Tulajdonképpen sajnálatra méltók azok a személyek, akiknek az önmegvalósításuk a szexualitással függ össze, annak a függvénye. Hiszen ez egy oly törékeny és mulandó adottság, mint maga a testi szépség, amelynek nem sok köze van a személy tényleges erényeihez, szellemiségéhez – ha ezek egyáltalán szóba jöhetnek nála.

Tudnod kell, hogy bármilyen rögzös is volt az utad az eddigiek során, a továbbiakban szinte mindannyiunknak lehetőségünk van e megismételhetetlen életünkben kiteljesíteni emberi valónkat!

Csupán fel kell ismerned, hogy a testedtől szinte oly módon független lény vagy, mint felhasználó a személyi számítógépedtől és az okostelefonodtól. Mivel ezek, az általuk kezelt programokkal és a virtuális világgal együtt, a testedhez hasonlóan csupán eszközök, amelyek jelentősen kiterjeszthetik lehetőségeidet a kapcsolatok, a szórakozás és a munkád, az alkotás terén, főleg a virtuális térben; de a te valós emberi minőségeidhez a másokban ébresztett illúziókon kívül szinte semmit nem képesek hozzáadni, legfeljebb azokat sejtetni. Mint ahogy a testi szépség is legtöbbször abban a téves hitben ringatja az illetőt, hogy a másik nem tagjai szeretik őt, amíg jobban meg nem ismerik – vagy fordítva –, holott őket első pillantásra a biológiai lényé vonzza.

A szépségről egyébként egy kínai mondás jut az eszembe: *A szép szavak nem igazak. Az igaz szavak nem szépek.*

Az ember tragédiája éppen a biológiai szintről történő felemelkedésével kezdődött és kezdődik, minden egyes emberkénél. Amikor a szükségletei már magasan meghaladták a fiziológiai, a biztonsági és a szociális szükségleteinek

szintjét, akkor a csoporton belüli érvényesüléséért, a megbecsülés és az elismerés szükségletének kielégítéséért versengett. Azonban az őszinte, nyílt viselkedéssel szemben a képmutató, álságos gondolkodás és viselkedés fejlettsége nem kis előnyökhöz juttatta mesterét a közösségben. S többségünk napjainkig e fals ösztönembert táplálja s hordozza magában – a vele való azonosulás szintjén.

Eljött az ideje, hogy a fejlett ember a föld színére lépjen.

Az Ember, aki már nem szorul képmutatásra érvényesülése érdekében, mert a társai ugyancsak empatikusak, értelmesek, műveltek és együttműködők, ahogy az egy jó családban adatik. Ám e vízió csupán olyan közösségekben, illetve társadalmakban elevenedhet meg, válhat valóra, amelyeket szinte kizárólag e fejlett ember alkot, és ahol a birtoklási vágyat kioltja a mindenkori hozzáférés lehetősége.

Amikor elindul egy változás, amelyiket nem lehet megállítani, próbálj az élére állni! – mondja a megfontolandó tanács.

„A gyávaság az, amikor tudjuk, mit kell tennünk, de nem tesszük azt.”
(Konfuciusz)

Köszönöm a figyelmed!

Találkozzunk a fejlett közösségekben!

Magánkiadás

© 2022 Pankó Ferenc

Ha kérdése vagy megjegyzése van a könyvvel kapcsolatban, írjon közvetlenül a szerzőnek az admin@pankoop.hu email címre!

Korrektúra és e-könyv: Könyv Guru Kft.